

Styrets medlemmer

Vår saksbehandler/tlf.
Lise Rydje / 92834159

Vår ref.
2024/2824
Deres ref.

Oslo,
30.01.2025

Styremøte 1/25, 6. februar - Innkalling

Vi viser til kontakt og innkaller med dette styrets medlemmer til styremøte 1/25.
Møtestart tirsdag 6. februar kl 10:00 i Forskningsrådets lokaler.

Vedlagt oversendes saksdokumenter.

Vedr praktiske spørsmål, ta kontakt med Lise Rydje, mobil 92834159 / epost: lr@rcn.no

Vel møtt til møtet!

Med vennlig hilsen
Norges forskningsråd

Mari Sundli Tveit
Adm. direktør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevet signatur

Norges forskningsråds styre

DatoTorsdag 6. februar 2025
10:00-16:00**Sted**

Forskningsrådets lokaler, Hassel 2

Sak S 01/25	Godkjenning av sakslisten	10:00-
Sak S 02/25	Godkjent vedtaksprotokoll fra styremøte 6/25, 5. des. - vedlegg	
Sak S 03/25	Spørsmål om habilitet	
Sak S 04/25	Skriftlige og muntlige orienteringer - vedlegg 1. Skriftlige 2. Nye bestillinger fra departementene <ul style="list-style-type: none"> Utredningsoppdrag: Forprosjekt for nasjonal infrastruktur for tungregning 3. Muntlige	- 11:00
Sak S 05/25	Seminar: Utvikling i europeisk forskningssamarbeid og forberedelse til FP 10	11.00 – 12.00
	LUNSJ (45 min)	12.00 – 12.45
Sak S 06/25	Godkjenning av porteføljeplaner: Velferd og utdanning, Demokrati og global utvikling, Helse - vedlegg	12:45 – 14:15
Sak S 07/25	Årsrapport 2024 – overordnede vurderinger - vedlegg	14.15 – 14.45
Sak S 08/25	Eventuelt	14:45 – 14:50
Sak S 09/25	Vedtaksprotokoll godkjennes	14:50 – 14:55
Sak S 10/25	Lønnsjustering administrerende direktør, <i>u.off</i> §13	14:55 – 15:00
Sak S /25	Oppsummering - Dialog mellom styret og adm. direktør	15:00 – 15:30

Norges forskningsråds styre, møte 6/2024

Dato

Torsdag 5. desember
8.30 – 15.00

Sted

Forskningsrådets lokaler

Til stede

Gunnar Bovim – leder
Birger Vikøren – nestleder
Gunnar Hovland
Linda Nøstbakken
Britt Elin Steinveg
Iselin Marstrander
Paula Eerola
Per Arne Karlsen, valgt av de ansatte
Per Magnus Kommandantvold, valgt av de ansatte

Til stede fra**Forskningsrådet**

Mari Sundli Tveit, administrerende direktør
Anne Kjersti Fahlvik, områdedirektør Innovasjon i næringsliv og offentlig sektor
Tove Karin Stølen, områdedirektør Virksomhetsutvikling og drift
Jesper W. Simonsen, områdedirektør Investering, rådgivning og dialog
Benedicte Løseth, områdedirektør Forskningssystemet og internasjonalisering
Eva Irene Falleth, områdedirektør Bærekraftig samfunnsutvikling
Christian Haug-Moberg, pressesjef
Stig Slipersæter, avdelingsdirektør
Kristin Oxley, seniorrådgiver/referent

Sak S 72/24:

Randi Myhre, spesialrådgiver

Sak S 74/24:

Ralph W. Bernstein, leder for porteføljestyret for Innovasjon
Pinar Heggernes, leder porteføljestyret for Muliggjørende teknologier
Terje Lohndal, leder porteføljestyret for Banebrytende forskning
Tanja Storstul, leder porteføljestyret for Forskningssystemet
Ole Johan Borge, avdelingsdirektør
Hilde Erlandsen, avdelingsdirektør
Petter Helgesen, avdelingsdirektør
Johannes Løvhaug, avdelingsdirektør
Christine Tørklep, avdelingsdirektør
Lillian Baltzrud, spesialrådgiver
Ingvil Bjørnæs, spesialrådgiver
Linda Markusen, seniorrådgiver
Harald Holm Simonsen, spesialrådgiver
Trine Paus, spesialrådgiver
Yngvill Rådmannsøy Tømmerberg, spesialrådgiver

Sak S 75/24:

Johan Skivik Aubell, avdelingsdirektør
Yngvill Rådmannsøy Tømmerberg, spesialrådgiver

Sak S 76/24:
Johan Skivik Aubell, avdelingsdirektør
Tom Skyrud, spesialrådgiver

Sak S 67/24 Godkjenning av saklisten

Vedtak: Styret godkjenner saklisten.

Sak S 68/24 Godkjent møteprotokoll fra Styremøte 4/24

Sak S 69/24 Spørsmål om habilitet

Vedtak: Ingen inhabilitet meldt.

Sak S 70/24 Orienteringer

Skriftlige orienteringer:

- Pågående arbeid med konseptvalgutredning (KVU) for tungregning
- Merknad til utkast til tildelingsbrev fra departementene
- KVASt – Kunnskapsgrunnlag for vurdering av sensitive teknologier
- Innspill til departementets arbeid med deklarasjon om nordisk samarbeid om kvanteteknologi: Forskning, innovasjon og næringsutvikling
- Statsbudsjettet 2024, kap. 226 post 71. Supplerende tildelingsbrev til Norges forskningsråd

Muntlige orienteringer:

- Satsing på kunstig intelligens og tungregnekraft
- Forskningssamtalen 2024: Kunnskapssystemet i tidsklemme
- Innovasjonsprisen og formidlingsprisen

Vedtak: Styret tar informasjonen til orientering.

Sak S 71/24 Forvaltning av Forskningsveien 1

Saksgrunnlag:

1. Eksisterende festekontrakt
2. Forslag til ny festekontrakt for Forskningsveien 1B

Vedtak: Forskningsrådet og SINTEF er i avsluttende forhandlinger om forutsetninger og vilkår for festeavtale for tomt til oppføring av et nytt bygg i tilknytning til Forskningsveien 1 i Gaustadbekkdalen i Oslo.

Styret legger til grunn prinsippet om likebehandling, samt etterlevelse av statsstøtteregulering og avhendingsinstruksen. Dette innebærer at Forskningsrådet, legger til grunn de to verddivurderingene basert på markedsverdi og fremforhandlet utkast til festeavtale, og blir enige om en årlig festeavgift, samt oppstartsdato når festeavgiften skal løpe fra.

Sak S 72/24	Forskningsrådets framtidige rolle i eiendomsforvaltning
	Saksgrunnlag: 1. Oversikt over tomter og festeforhold 2. Eiendomsfondets statutter
Vedtak:	Det er gjennomført en vurdering av alternativer for framtidige forvaltningsansvar for de 13 tomtene Forskningsrådets forvalter på vegne av Staten ved Kunnskapsdepartementet i Gaustadbekkdalen. Tre ulike alternativer er vurdert med bakgrunn i risiko og effektiv forvaltning. Styret er opptatt av at Forskningsrådet prioriterer sine kjerneoppgaver. Styret peker på at Stortingets vedtak om at eiendommene skal benyttes til forskningsformål ligger til grunn uavhengig av hvem som forvalter eiendommene. Styret anbefaler derfor at Forskningsrådet realiserer alternativ 3: en fullstendig overdragelse av forvaltningsansvaret fra Forskningsrådet til Statsbygg.
Sak S 73/24	Internrevisjonsplan 2025
	Saken ble trukket. Internrevisjonsplan 2025 vil legges frem i styrets møte i mars 2025.
Sak S 74/24	Godkjenning av porteføljeplaner: Banebrytende forskning, Forskningssystemet, Innovasjon, Muliggjørende teknologier
	Saksgrunnlag: 1. Porteføljeplan for banebrytende forskning 2. Porteføljeplan for forskningssystemet 3. Porteføljeplan for innovasjon 4. Porteføljeplan for muliggjørende teknologier
Vedtak:	God og helhetlig styring av Forskningsrådets portefølje skal ivaretas gjennom 11 porteføljestyrene. Ti av disse ble oppnevnt i 2024, og nå foreligger nye porteføljeplaner. Porteføljeplanen er det overordnede styringsdokumentet for hvert porteføljestyre og skal skape forutsigbarhet for søkere og finansierende departementer. Styret er forelagt nye porteføljeplaner for fire av disse styrene, som viser konsistens i form og innretning. Sammen med analyser og investeringsplaner som oppdateres årlig, vil disse bidra til en koordinert og bred oppfølging av Forskningsrådets strategi og overordnede målbidde. Forskningsrådets styre er godt fornøyd med de fire porteføljestyrenes arbeid med porteføljeplanene og godkjenner porteføljeplanene for Banebrytende forskning, Forskningssystemet, Innovasjon og Muliggjørende teknologier. Planene gjelder fra januar 2025. Administrerende direktør gis fullmakt til å justere planene i tråd med styrets merknader.
Sak S 75/24	Godkjenning av FoU-budsjett 2025 og investeringsplaner
	Saksgrunnlag: 1. Investeringsplaner for 2025-2027 2. Fordeling av handlingsrommet utover nullvekst
Vedtak:	Styret godkjenner FoU-budsjettet for 2025 med fordeling av bevilgning og tilsagnsramme til porteføljestyrene. Styret godkjenner investeringsplanene for porteføljestyrene med de endringer som følger av det økte handlingsrommet og ut fra beskrivelsene av hver satsing i vedlegg 2 til denne sak, og i budsjettforslag for 2025.

Eventuelle endringer som følge av styrets behandling innarbeides i budsjettet og i de endelige investeringsplanene.

Administrerende direktør gis fullmakt til å justere investeringsplaner og budsjett på grunnlag av styrets behandling og Stortingets endelige budsjettbehandling og tildelingsbrev fra departementene. Fullmakten gis under forutsetning av at det ikke er behov for vesentlige endringer som følge av Stortingets endelige budsjettvedtak eller departementenes tildelingsbrev.

Administrerende direktør gis fullmakt til å justere fordelingen av bevilgningen etter regnskapsavslutning for 2024.

Sak S 76/24

Driftsbudsjett 2025

Vedtak:

Saksgrunnlag: Spesifisering av deler av driftsbudsjett 2025

Styret godkjenner Forskningsrådets driftsbudsjett for 2025 med følgende rammer:

- Totalbudsjett på 865,4 millioner kroner:
  - Personellkostnad 477,3 millioner kroner
  - Driftskostnad på 342,7 millioner kroner
  - Strategiske satsinger på 45,4 millioner kroner

Driftsbudsjettet finansieres på følgende måte:

- 285.01 driftsutgifter på 804,1 millioner kroner
- 285.21 særskilte driftsutgifter på 58,9 millioner kroner
- Belastningsfullmakter på 2,5 millioner kroner

Driftsbudsjettet skal sikre videre drift, støtte strategi og redusere virksomhetsrisikoer.

Administrerende direktør får fullmakt til å tilpasse driftsbudsjettet i samsvar med endelig tildelingsbrev for 2025. I tillegg kan administrerende direktør benytte overførte midler fra 2024 til prioriterte strategiske satsinger og andre driftskostnader. Styret ber administrasjonen rapportere om dette i 1. tertial rapporteringen.

Styret har fått seg forelagt budsjett for Eiendomsfondet for 2025 knyttet til Forskningsrådets forvaltning av statens eiendommer i Gaustadbekkdalen i Oslo.

Styret vedtar budsjett for Eiendomsfondet for 2025.

Sak S 77/24

Forslag om endring av vedtektene for Norges forskningsråd §6

Vedtak:

Saksgrunnlag:

1. Brev fra KD
2. Forskningsrådets vedtekter

Styret er i tråd med Forskningsrådets vedtekter §8 forelagt et forslag til endring av vedtektenes § 6 *Norges forskningsråds status og fullmakter* fra Kunnskapsdepartementet. Styret vurderer at endringen er en formsak uten reell betydning for styringen av Forskningsrådet, utover det som følger av at organisasjonen er gått fra å være nettbudsjettet til å bli bruttbudsjettet.

Styret i Forskningsrådet har ingen innsigelser mot denne endringen.

Sak S 78/24

Eventuelt

Sak S 79/24

Godkjenning av møteprotokollen

Vedtak:

Styret godkjenner møteprotokollen.

Sak S 80/24

Oppsummering

Dialog mellom styret og adm. direktør

Sak S 04/25

Skriftlige orienteringer

Til
Styret

Ansvarlig direktør
Jesper W. Simonsen

Saksbehandler
Stig Slipersæter

Fra
Administrerende direktør

Budsjettfordeling FoU 2025 – justeringer iht. tildelingsbrev på fullmakt til administrerende direktør

Styret fordelte i sitt møte 5.12 tilsagnsrammene, inkludert det utvidete handlingsrommet, til porteføljestyrene. Det ble tatt forbehold om endringer som følge av føringer i tildelingsbrevene, og ga administrerende direktør fullmakt til å endre fordelingen i tråd med disse føringene. Kun tre justeringer er gjort i fordelingen av tilsagnsrammer sammenlignet med Styrets vedtak i Sak S 75/24:

1. I styresaken var det allokert 100 mill. kroner i tilsagn til «nyskapning fra forskningsinstitusjonene» fra KDs post 285.72. Denne posten har som formål «langsiktig grunnleggende forskning» og det var en inkurie at satsingen var lagt til den posten. Satsingen er flyttet til KDs post 285.71 «Strategiske forskningsprioriteringer». For å balansere postene mot bevilget tilsagnsramme er tilsagn gitt til KI-satsingen redusert på 285.71 med 100 mill. kroner mot en økning på 285.72 på 100 mill. kroner.
2. Avsatt tilsagnsramme til Kvantetsatsingen over Forsvarsdepartementets budsjett er justert ned med 41 mill. kroner fra 181,8 mill. kroner til 140,8 mill. kroner pga. feil tall i Prop 1 S, som er justert i tildelingsbrevet fra departementet.'
3. Tildelinger under Muliggjørende teknologier er redusert med 3,6 mill. kroner da tildeling til National Chips competence centre ble vedtatt 2024 i stedet for 2025.

Overgangen til bruttobudsjettering

Fra 1. januar 2025 gikk Forskningsrådet fra nettobudsjettert til bruttobudsjettert virksomhet med tilsagnsfullmakter. Dette innebærer at vi må forholde oss til nye budsjetteringsprinsipper og et nytt begrepsapparat. I en bruttobudsjettert virksomhet føres regnskapet etter kontantprinsippet, og inntekter og utgifter bokføres når pengene faktisk blir mottatt eller betalt. I tråd med planene stengte Forskningsrådet for inn- og utbetalinger medio desember slik at ikke-utbetalte midler kunne tilbakeføres til Kunnskapsdepartementet i tråd med mottatt instruks. Alle prosjekter, både på tilskudd og drift er nå koblet mot en arbeidsordre slik at kostnader kobles mot finansering i tråd med bruttoprinsipper.

Oppstarten av januar har stort sett gått i henhold til planen, utbetalinger av driftskostnader, lønn og tilskudd har blitt gjennomført uten større utfordringer selv om noen problemstillinger er uløst. Det er mange nye rutiner og systemer for ansatte å forholde seg til, det er derfor fokus på opplæring. Siden det ble stengt for utbetalinger over en lenger periode er det et etterslep av fakturaer og utbetalingsanmodninger som utbetales i januar, det gjøres daglig remittering for å raskest mulig ta igjen etterslep, dette medfører noe økte morarenter sammenlignet med et normalår. Veldig mange rutiner og rutinebeskrivelser må skrives om i lys av nye arbeidsmetoder, dette har fokus gjennom første halvår 2025.

Den tidlige stengingen av utbetalinger er en prinsippendring sammenlignet med tidligere år, da det ikke blir sammenlignbare tall for avsluttet regnskap 2024 mot tidligere perioder. Etter oppfordring

fra DFØ har Forskningsrådet avsatt for påløpt tilskudd i regnskapet for fakturaer som er mottatt etter stenging i 2024 og for en kort periode inn i 2025, dersom fakturaen tilhører 2024.

Prosjektet har vært krevende og det har blitt brukt mye interne og eksterne ressurser for å komme i mål. Selv om alt ikke er helt ferdig og det gjenstår en del arbeid, bl.a. avslutte regnskapet for 2024, mener administrasjonen at overgangen har gått så bra som var mulig. Alle leveranser har blitt gjort innenfor tidsfristene både i prosjektet og øvrig drift.

Interessent- og befolkningsundersøkelsene

Forskningsrådet måler regelmessig befolkningens holdninger både til forskning generelt, og Forskningsrådets omdømme i befolkningen. I tillegg har vi en årlig undersøkelse som tar for seg Forskningsrådets omdømme blant våre interessenter. Undersøkelsene gjennomføres av Verian (tidligere Kantar).

Den generelle tilliten til forskning i Norge ligger på et høyt stabilt nivå. 8 av 10 sier de har meget eller ganske stor tillit til forskning, og nesten ingen (3%) sier de ikke har tillit til forskning. Tilliten til offentlig finansiert forskning er langt høyere enn tilliten til forskning finansiert av næringslivet. Forskningsrådets omdømme i befolkningen er også bra, og styrker seg fra desember 2023 til desember 2024, fra 51% til 56% som har godt inntrykk. Kjennskapen til Forskningsrådet øker også i samme periode, men fortsatt er det relativt få i befolkningen som har god kjennskap til Forskningsrådets samfunnsoppdrag.

Forskningsrådets omdømme blant interessentene har i 2022 og 2023 hatt en negativ utvikling, og undersøkelser viser at denne reduksjonen må sees i sammenheng med situasjonen rundt økonomien i samme tidsperiode. Den negative utviklingen er nå snudd, og vi ser at interessentene samlet sett har fått et noe bedre inntrykk av økonomistyringen, og det totale omdømme stiger noe. I tillegg er det flere av interessentene som mener vi bidrar til økt internasjonalisering av norsk forskning og at vi motiverer norske forskere til å søke internasjonal finansiering og de har bedre inntrykk av Forskningsrådet som regjeringens rådgiver.

Fagevaluering av det norske systemet for økologisk tilstand

Det er et nasjonalt mål at økosystemene skal være i god stand og gi verdifulle økosystemtjenester. Dette framgår av regjeringens handlingsplan for naturmangfold (Meld. St. 14 Natur for livet, 2016). For å forvalte naturen helhetlig og bærekraftig, må vi kjenne til tilstanden til det biologiske mangfoldet i naturen, de ulike egenskapene i økosystemene, og om økosystemene fungerer som de skal. Det er derfor utviklet et vurderingssystem for økologisk tilstand i Norge.

Forskningsrådet har på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet oppnevnt en vitenskapelig komitee som har vurdert det vitenskapelige grunnlaget for det norske fagsystemet for økologisk tilstand. Evalueringsrapporten "External Evaluation of the Scientific Basis of the Assessment System for Ecological Condition in Norway" legges fram den 5. Februar 2025 av Evalueringskomiteens leder, professor emerita Katarina Eckerberg. Komiteen har vurdert og sammenlignet de vitenskapelige styrkene og svakhetene ved de to vurderingsmetodene som brukes i systemet, nemlig Panelbasert vurdering av økologisk tilstand (Panel-Based Assessment of Ecological Condition - PAEC) og Indeksbasert vurdering av økologisk tilstand (Index-Based Ecological Condition Assessment - IBECA). Komiteen har også sett på egnetheten til de to metodene og kommet med anbefalinger som grunnlag for å styrke beslutningsgrunnlaget i politikk og forvaltning.

Forskningsrådet håper at fagevalueringen vil gi verdifull innsikt og råd både for beslutningstakere i offentlig forvaltning, hos interessenter og i vitenskapssamfunnet. Rapporten kan være et felles grunnlag for gode diskusjoner om den fremtidige retningen av vurderingssystemet for økologisk tilstand.

Ny senterordning for bærekraftig natur- og arealbruk

Forskningsrådet mottok i januar 2025 tildelingsbrev fra Klima og miljødepartementet (KLD) der de ber Forskningsrådet om å utvikle og utlyse en senterordning for forskning på bærekraftig natur- og arealbruk i løpet av 2025, med tildeling ved starten av 2026. KLD viser i sitt tildelingsbrev til likelydende føringer om senterordningen i tildelingsbrevene til Energidepartementet (ED), Landbruks- og matdepartementet (LMD) og Nærings- og fiskeridepartementet (NFD). Administrasjonen er i dialog med de ulike departementene om avklaring til deltagelse i utlysningen som vil foreligge i løpet av februar 2025. Det vil gjennomføres innspillsmøte med relevante forsknings- og fagmiljøer som en del av prosessen med å utvikle ordningen i februar 2025 i tråd med KLDs føringer.

Ansvar for utlysning av senter og vedtak er lagt til porteføljestyret for klima og miljø i tråd med mandat og ansvarsområde for dette porteføljestyret.

Senter for bærekraftig natur- og arealbruk skal gjøre Norge bedre i stand til å møte utfordringene knyttet til areal- og naturbruk, men også utnytte mulighetene som ligger i den nødvendige omstillingen. Samhandling på tvers av sektorer og fag, særlig samhandling mellom forskning, offentlig sektor og næringsliv er avgjørende. Behovet for dialog, samarbeid, synliggjøring av kunnskap og koordinering er stort og etterspurt. Senterordningen vil bidra til løsninger og at nye verktøy og metoder utvikles og kunnskap sammenstilles, tas i bruk og nyttiggjøres i politiske prosesser, beslutninger og lovverk og i næringslivet. Senterordningen omfatter både terrestrisk og marine natur- og arealressurser.

Transportforskningsentre

Transportsektoren møter store endringer knyttet til lavutslipp, teknologi og endrede mobilitetsmønstre. Forskningsrådet har rådgitt Samferdselsdepartementet om å møte kunnskapsbehovene gjennom mer fokusert innsats i form av forskningsentre for transportforskning. I 2024 fikk vi et utredningsoppdrag om slike sentre og i 2025 også budsjett til å lyse ut tre sentre rettet mot myndighetenes behov for et faglig grunnlag for planlegging og prioritering. Søknadsfristen var i januar, og utlysningen har mobilisert hele transportforskningsmiljøet i Norge. Av seks mottatt bredt anlagte konsortiesøknader vil tre kunne tildeles i juni 2025.

Konseptvalgutredning for tungregning levert

Vi viser til tidligere orienteringer om oppdraget. Konseptvalgutredningen ble oversendt til KD 15. januar. Forskningsrådet anbefaler at det investeres 3,4 milliarder i infrastruktur for tungregning over en femårsperiode. Det valgte konseptet innebærer at behovene for tungregning innen forskningssektoren og sentrale deler av offentlig sektor dekkes av én leverandør. Det anbefales en stegvis videreutvikling av dagens Sigma2 slik at leverandøren kan å bli en tverrsektoriell leverandør av tungregning. Én leverandør av tungregning vil i større grad fremme samarbeid på tvers av forskning, offentlig forvaltning og næringslivet, noe som gir bedre ressursutnyttelse og styrker Norges teknologiske suverenitet. For samfunnskritiske tjenester kan det innebære økt sikkerhet og effektivitet i tjenesteleveransen, inkludert bedre beredskap, optimal ressursallokering og raskere respons i krisesituasjoner.

Utredningsoppdrag: Forprosjekt for nasjonal infrastruktur for tungregning

Forskningsrådet mottok 16. januar utredningsoppdraget for å gjennomføre forprosjekt for nasjonal infrastruktur for tungregning. KD ber om at Forskningsrådet gjennomfører et forprosjekt om en nasjonal infrastruktur for regnekraft på grunnlag av det anbefalte konseptet i konseptvalgutredningen. Forskningsrådet vil som i konseptvalgutredningen innhente bistand fra PwC til arbeidet, i tillegg til interne ressurser. Det vil også være nødvendig med et tett samarbeid med Sigma2, samt involvering av brukere og andre interessenter gjennom arbeidsgrupper. Frist for ferdigstilling er 7. mai.

Parallelt med at forprosjektet foretas det en ekstern kvalitetssikring (KS1) av konseptvalg-utredningen. Rapporten fra KS1 skal etter planen foreligge i midten av april 2025. Forskningsrådet skal vurdere og innarbeide eventuelle innspill fra KS1 før ferdigstilling av forprosjektet. Forprosjektet skal underlegges en ekstern kvalitetssikring (KS2).

Kunnskapsgrunnlag for vurdering av sensitive teknologier (KVASt) – første delleveranse

Oppdraget skal bidra til å etablere et mer helhetlig kunnskapsgrunnlag om hvilke teknologiområder og konkrete teknologier som til enhver tid vurderes som særlig sensitive for nasjonal sikkerhet, og hvordan forskningsfronten utvikler seg over tid. Det er seks delleveranser som skal besvares. Sluttrapporten skal være klar 31. desember 2025.

Den første av de seks delleveransene ble sendt til Kunnskapsdepartementet 15. januar (tilgjengeliggjort for styret). Det er en beskrivelse av

- a. valg av metode
- b. videre fremdriftsplan, som angir tidspunkt for øvrige delleveranser og tilhørende statusmøter med oppdragsgiver.
- c. hvem som i utgangspunktet vurderes som de mest relevante aktørene på hvert av de aktuelle teknologiområdene, hvordan vi vil gå frem for å identifisere flere aktuelle bidragsyttere og hvordan man vil involvere disse aktørene i videre arbeid.

Det er utarbeidet en plan for involvering av UH-institusjoner, institutter og forsvarsindustri. I tillegg vil det være dialog med sikkerhetsmyndigheter nasjonalt og internasjonalt og andre relevante aktører. Vi avventer tilbakemelding fra oppdragsgiverne på forslaget til delleveranse 1, men er allerede i gang med datainnhenting.

Riksrevisjonen – forvaltningsrevisjon næringsrettede innovasjonsvirkemidler

Riksrevisjonen gjennomfører årlig revisjon av Forskningsrådets økonomi og regnskaper. I år ønsker Riksrevisjonen i tillegg å få større innsikt i Forskningsrådets forvaltning av innovasjonsvirkemidler samt kobling til andre relevante virkemiddelaktører. Det er gjennomført et møte og oversendt informasjon til Riksrevisjonen om forvaltningen av SkatteFUNN og innovasjonsprosjekt i næringslivet. I første omgang er dette en forstudie som også inkluderer Siva og Innovasjon Norge før de gjennomfører en eventuell revisjon. Riksrevisjonen gjennomførte også en finansiell revisjon av porteføljene Energi og transport og Velferd og utdanning i desember 2024.

Mange KI-senter-søknader

Til søknadsfristen 15.1 mottok vi hele 50 søknader om å bli ett av de 4-6 nasjonale KI-forskningscentrene. Det er mer enn 600 unike aktører involvert; 225 bedrifter, 151 forskningsinstitusjoner, 131 offentlige institusjoner samt 34 kommuner og fylkeskommuner. Bredden av tematikk og forskningsutfordringer er også stor, fra kvanteteknologi og natur, til barn og språk, og de tre etterspurte sporene samfunnskonsekvenser, teknologi og innovasjon er alle godt dekket. Porteføljestyret for muliggjørende teknologier skal før påske og på basis av ekspertvurderinger og porteføljevurderinger vedta hvilke inntil 20 søknader som inviteres til et ekspertpanelintervju, og tildelingen vil skje i juni.

Prioriteringer i tildelingsbrevene for 2025

Departementenes frist for å sende tildelingsbrev er 1. januar. Pr 27. januar var det fortsatt tre departementer som ikke hadde sendt tildelingsbrev (ED, FD, KDD). Bruttobudsjettering tilsier at tildelingsbrevene har overordnede føringer og at det er forutsigbart hvilke særskilte føringer som

eventuelt legges inn det enkelte år. De fleste departementene gir overordnede føringer, men det er også eksempler på relativt detaljerte føringer. Tildelingsbrevene er gjort tilgjengelige i styrets samhandlingsrom.

Vi gjennomgår her noen av prioriteringene i tildelingsbrevene.

Kunnskapsdepartementet (KD)

Særskilte forventninger:

- *Overgang til ny budsjettmodell:* Kunnskapsdepartementet ber om at Forskningsrådet også i 2025 setter av tilstrekkelig ressurser og kompetanse for å sikre en god overgang fra netto- til bruttobudsjettering. ... Kunnskapsdepartementet ber Forskningsrådet i ny budsjettmodell planlegge for at porteføljestyringen og utlysningene til prosjekter understøtter jevn aktivitet og bevilgning over år.
- *Internasjonalt forskningssamarbeid:* Kunnskapsdepartementet forutsetter at Forskningsrådet, i samarbeid med Innovasjon Norge, fortsetter arbeidet med å støtte opp under norsk deltakelse i Horisont Europa, i tråd med strategien for norsk deltakelse i Horisont Europa og Det europeiske forskningsområdet (ERA). Departementet forventer fortsatt god dialog om Retur-EU. Forskningsrådet skal også bidra til arbeidet med norsk påvirknings- og posisjoneringsarbeid inn mot EUs forsknings- og innovasjonssamarbeid i neste programperiode.
- *Norsk polarforskning:* Forskningsrådet bes videreføre arbeidet med å styrke norsk forskningsledelse på Svalbard og styrke koordinering om samarbeid om polarforskningen.
- *Ta kunnskap i bruk:* Forskningsrådet har et nasjonalt ansvar for forskningsformidling og skal bidra til at resultater fra forskningen tas i bruk. Kunnskapsdepartementet vil ha videre dialog med Forskningsrådet om å ta kunnskap i bruk generelt, og mer konkret for å avklare forventninger og rådets rolle fremover når det gjelder de europeiske og nasjonale samfunnsoppdragene.
- *Strategisk rådgivning:* For departementene er det avgjørende at Forskningsrådets råd er kunnskapsbaserte, relevante og forståelige, og at de kommer til riktig tid. Departementet forventer at Forskningsrådet styrker sin overordnede forskningspolitiske rådgivning til myndighetene, herunder rådgivning om samspillet gjennom ERA og nasjonal forskningspolitikk. I tillegg til å være tett koblet på sektorpolitikken til departementene, trenger myndighetene at Forskningsrådet gir helhetlige og uavhengige forskningspolitiske råd.

Tildelingsbrevet beskriver ni oppdrag i en egen tabell (oppdrag fra alle departementer, der økte driftsutgifter dekkes av departementene):

1. HelseOmsorg21 monitor- kvinnehelse, HOD
2. Programmet for et digitalt Europa (DIGITAL), DFD
3. Nasjonaljubileet 2030, KD
4. Svalbardkonferansen, KD
5. Evaluering av SpedAims, KD
6. Talentsenter i realfag, KD
7. Tverrsektoriell FoU-strategi for likestilling, ikke-diskriminering og mangfold, KUD
8. Sekretariatfunksjon for samfunnsoppdrag for bærekraftig fôr, NFD og LMD
9. Evaluering av transportforskningsporteføljen, SD

Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID): Departementet lister opp forventninger til Forskningsrådet i form av åtte tematiske prioriteringer, herunder et omstillingsdyktig arbeidsliv med høy sysselsetting, gode og effektive arbeids- og velferdstjenester, styrke den praksisnære forskningen og et godt kunnskapsgrunnlag for å få flere innvandrere i arbeid, at flere lærer seg norsk, fremme likestilling og kjempe mot negativ sosial kontroll. Departementer forventer også at

Forskningsrådet bidrar til kunnskap på områder som krever koordinering mellom departementer, men også at vi kan utnytte synergier mellom porteføljer.

Barne- og familiedepartementet (BFD): Tildelingsbrevet identifiserer fire tematiske prioriteringer:

- Forskning om effekter og/eller virkninger av tiltak for å forebygge utenforskap og marginalisering blant utsatte barn og unge
- Forskning på samhandling mellom tjenester og hvordan dette sikrer helhetlige tjenester for utsatte barn og unge og deres familier
- Forskning om effekter og eller/virkninger på kort og lang sikt av hjelpe- og endringstiltak som kommunene og Bufetat tilbyr på barnevernsfeltet
- Forskning om effekter og/eller virkninger som de økonomiske overføringene til barnefamilier har på barn og unge

Oppfølging av samfunnsoppdraget om inkludering av barn og unge nevnes i tildelingsbrevet som en oppfølging av BarnUnge21 strategien.

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet (DFD): Departementet er opptatt av forskning som medverkar til innovasjon i offentlig sektor, ei forvaltning bygd på demokrati, rettstryggleik, integritet og effektivitet, IKT-forskning og digitalisering. Midlane skal medverke til langsiktig kompetanse- og kunnskapsoppbygging innanfor ansvarsområda til DFD. Løyvingane skal underbygge og gje eit godt grunnlag for fagleg utvikling av forvaltninga, og medverke til at det finst kompetente forskingsmiljø innanfor departementet sitt sektoransvar. Dette omfattar også vidareføring av pågåande innovasjonstiltak i kommunesektoren.

Tildelinga skal medverke til å utvikle kunnskapsgrunnet for og innovasjon i offentlig sektor på alle nivå. Løyvinga skal bidra til å dekke behov for langsiktig oppbygging av kunnskap innanfor IT-forskning og forskning på elektronisk kommunikasjon i regi av Noregs forskingsråd.

Finansdepartementet (FIN): Skatteøkonomisk forskning for å utvikle kunnskapen om skatt og økonomi, og bidra til et sterkt faglig miljø for skatteøkonomisk forskning i Norge, både ved å stimulere til samfunnsøkonomisk forskning på skattesystemet og å øke interessen for og rekrutteringen til fagområdet.

Finansmarkedsfondet: bidra til økt kunnskap om og forståelse for finansielle markeders virkemåte. Videre skal fondet fremme innsikt og økt bevissthet om etikk på finansmarkedsområdet.

Helse- og omsorgsdepartementet (HOD): Departementet har følgende føringer:

- Midlene til implementeringsforskning på 10 mill. kr fra 2024 videreføres i 2025.
- Departementet viser til regjeringens Kvinnehelsestrategi og ber om at det innenfor rammen av den strategiske satsingen på 20,4 mill. kroner til Kvinners helse og kjønnsperspektivet gjøres en vurdering av/om hvordan kunnskapen om lidelser, plager og sykdommer som i særlig grad rammer kvinner, herunder også muskel- og skjelettlidelser kan løftes gjennom støtte til og bygge opp aktuelle forskningsmiljøer. Forskningsrådet får i ansvar å utforme en løsning.
- Ordningen med norsk deltakelse i Euratom videreføres med to mill. kroner, jfr. tildelingsbrev fra Nærings- og fiskeridepartementet, Klima- og miljødepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Utenriksdepartementet.
- Forskningsssatsningen for utsatte barn og unge videreføres.

- Forskning på utmattelsesykdommer, som CFS/ME, skal prioriteres innenfor relevante budsjettformål.
- Sentrene for omsorgsforskning skal videreføres, og departementet vil komme nærmere tilbake til en vurdering av vilkårene ila. 2025.
- Forskningsrådet skal fortsette å legge til rette for forskning på tvers av sektorer og fagområder innenfor områdene mat og matproduksjon, inkludert sjømat, trygg mat, ernæring, helse og miljø, hvor én helse-perspektivet også ivaretas. healthy life» (HDHL), hvor sammenhengene mellom mat, matproduksjon, ernæring, helse og klima/miljø vektlegges, skal videreføres.
- Forskningsrådet operative ansvar for realiseringen av samarbeidet om EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, herunder forberedelser og oppfølging av EUs partnerskap og Cancer Mission har høy prioritet.
- Forskningsrådet skal bidra til å mobilisere den norske helsenæringen og andre relevante aktører til relevante initiativer på nasjonalt og europeisk nivå.

Justis- og beredskapsdepartementet (JD): Departementet prioriterer forskning på:

- Samfunnssikkerhet og beredskap
- EØS-rettslig forskning
- Migrasjonsforskning
- Forskning på vold, overgrep og hatkriminalitet

Ny satsning/styrking av forskning på vold, med særskilt fokus på forskning om forebygging av vold og overgrep i nære relasjoner. Forskningsrådet bes spesielt om å sikre forskning om justissektorens rolle.

Klima- og miljødepartementet (KLD): Forskning finansiert av KLD gjennom Forskningsrådet skal bidra til å nå de nasjonale og internasjonale klima- og miljømålene og fremme grønn og rettferdig omstilling. Europas grønne giv og Horisont Europa legger internasjonale rammer for norsk klima- og miljøforskning og innovasjon. På bakgrunn av St. Meld 35 2024–2025) Bærekraftig bruk og bevaring av natur – Norsk handlingsplan for naturmangfold ber KLD om at Forskningsrådet i løpet av 2025 utvikler og utlyser en senterordning for forskning på bærekraftig natur- og arealbruk, med tildeling i starten av 2026.

Forskningsrådet skal fortsette å legge til rette for forskning på tvers av sektorer og fagområder innenfor områdene mat og matproduksjon, inkl. sjømat, ernæring, helse, klima og miljø, hvor Én helse-perspektivet også ivaretas.

Det er et hovedprinsipp at prosjekter som får støtte gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, skal ha en plass på veien mot Norges forpliktelser under Parisavtalen og lavutslippssamfunnet i 2050.

Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD): Bevilgningene skal finansiere forskning om kultur- og mediesektoren, bredere orientert kulturforskning og forskning og forskerrekruttering i museene. Det skal legges til rette for kultur- og medieforskning av høy vitenskapelig kvalitet og styrking av forskningsmiljøene på disse områdene. Forskningsrådet skal være sekretariat for en interdepartemental arbeidsgruppe som arbeider med å utvikle en tverrsektoriell FoU-strategi for likestilling, ikke-diskriminering og mangfold og ta oppdrag som inngår som en del av arbeidet med å utvikle strategien, samt oppfølging av denne.

Landbruks- og matdepartementet (LMD): Forskning, innovasjon og kunnskapsutvikling skal bidra til å nå de fire overordnede landbruks- og matpolitiske målene: matsikkerhet og beredskap, landbruk over hele landet, økt verdiskaping og bærekraftig landbruk med lavere utslipp av klimagasser. I tillegg legges det vekt på at departementets tildelinger til Forskningsrådet bidrar til målrettet bruk av midler til forskning og innovasjon, at kunnskap og kompetanse er tilgjengelig for næring og forvaltning, samt en effektiv og robust instituttsektor.

Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) – Næringsrettet forskning: Særlige prioriteringer:

Grønn plattform: Forskningsrådet fortsette å videreutvikle Grønn plattform i samarbeid med Innovasjon Norge, Siva og Enova. I 2025 skal Innovasjon Norge, Siva og Forskningsrådet sammen gjennomføre en ny utlysning av treårige prosjekter for perioden 2025-2027.

Videreutvikling av det næringsrettede virkemiddelapparatet: Forskningsrådet skal i samarbeid med andre relevante aktører fortsette å bidra i videreutviklingen av det næringsrettede virkemiddelapparatet gjennom prosjektet «Virkemiddelapparatet 2.0»

Samhandlingsmodellen for virkemiddelapparatet: I 2025 skal Forskningsrådet jobbe videre med å utvikle den nye samhandlingsmodellen for virkemiddelapparatet

Undersøkelse av brukervennligheten i virkemiddelapparatet: Forskningsrådet skal bidra i Innovasjon Norges arbeid med å gjennomføre en undersøkelse av brukervennligheten i virkemiddelapparatet.

Grønn prosjektklassifisering og rapportering: I 2025 skal Forskningsrådet jobbe videre med utviklingen av grønn prosjektklassifisering og rapportering.

Helsenæringen og produksjon av legemidler: Siva, Forskningsrådet og Innovasjon Norge skal samarbeide om etableringen av en kompetanse- og nettverkshub for legemiddelproduksjon som bygger på eksisterende miljøer og kompetanse.

Oppfølging av regjeringens mineralstrategi

Oppfølging av tiltak fra gründermeldingen: Regjeringen la i 2024 frem en stortingsmelding om gründere og oppstartsbedrifter. I stortingsmeldingen er det foreslått en rekke tiltak som skal bidra til at Norge blir ett av verdens beste land å starte og drive virksomhet i. I oppfølgingen av tiltakene vil det være behov for bidrag fra de næringsrettede virkemiddelaktørene. Forskningsrådet skal følge opp tiltaket om å styrke støtten til tidligfase kommersialisering ytterligere i 2025.

Veikart for økt produksjonskapasitet i forsvarsindustrien: Forskningsrådet, sammen med Innovasjon Norge, bes igangsette et utredningsarbeid om muligheten for å etablere en ordning for finansiering av innovasjonsprosjekter som bidrar til å utvikle og teste teknologi og nye løsninger til nytte for Forsvaret og forsvarsindustrien.

Innovasjon og næringsutvikling på Svalbard: Forskningsrådet skal tilby virkemidler for kunnskapsbasert næringsutvikling på Svalbard, etter modell av distrikts- og regionalpolitiske virkemidler.

Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) – Fiskeri-, hav- og havbruks- og maritim politikk. Særlige prioriteringer:

Norges forskningsråd skal bidra i oppfølgingen av det målrettede samfunnsoppdraget om bærekraftig fôr.

Forskningsrådet bes arbeide for at Norge forblir ledende på det maritime området internasjonalt, blant annet gjennom videre satsing på nullutslippsløsninger og autonome fartøy.

Samferdselsdepartementet (SD): SD ber Forskningsrådet legge til grunn at om lag 30% av tilsagnsrammen på denne posten for 2025 rettes inn mot miljøvennlig energi og 70% rettes inn mot transport og mobilitet. Midlene skal bidra til å nå målene i Nasjonal transportplan 2025-2036.

Utenriksdepartementet (UD): Styrke forskningsbasert kunnskap om utviklingen i våre nærområder og Arktis, utviklingen i NATO og i sentrale allierte land, forskning på ny sikkerhetsstruktur som kan bidra til stabilitet i Europa og motvirke autoritære regimers fremvekst.

På utviklingsområdet prioriteres etablering av et senter for internasjonale økonomi, og forskning tilknyttet tematikken fred og forsoning, herunder forskning som kan styrke fredsprosesser og bidra til konfliktløsning.

Departementet prioriterer også bilateralt samarbeid med India og forskning på global helse.

DET KONGELIGE KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Norges forskningsråd
Postboks 564
1327 LYSAKER

Deres ref

Vår ref

Dato

24/5571-

16. januar 2025

Utredningsoppdrag: Forprosjekt for nasjonal infrastruktur for tungregning

Kunnskapsdepartementet (KD) viser til Forskningsrådets konseptvalgutredning (KVU) av en nasjonal infrastruktur for regnekraft. KVU-en ble utarbeidet på bestilling fra KD og levert 15. januar 2025. KD ber med dette om at Forskningsrådet gjennomfører et forprosjekt om en nasjonal infrastruktur for regnekraft på grunnlag av det anbefalte konseptet i KVU-en.

Bakgrunn for oppdraget

Bakgrunnen for oppdraget er de samme som beskrevet i oppdragsbrevet om utredning av behov for regnekraft fra KD 5. april 2024 og oppdragsbrevet om KVU-en fra KD 4. oktober 2024. Videre har det bakgrunn i regjeringens beslutning om å foreta en videre utredning av det nasjonale behovet for regnekraft og hvordan en ev. nasjonal infrastruktur for regnekraft til forskning, forvaltning og kunstig intelligens bør organiseres, jf. Prop. 1 S (2024-2025) for KD.

I KVU-en identifiserer Forskningsrådet åtte ulike konsepter, inkludert nullalternativet. Disse ble vurdert opp mot en rekke rammebetingelser, og to av konseptene gikk videre til en mer detaljert alternativanalyse. De to er konsept 2 «Sigma2 pluss» og konsept 3 «Tverrsektoriell Sigma». Forskjeller og likheter mellom de to konseptene er nærmere omtalt i KVU-en. Basert på alternativanalysen anbefaler Forskningsrådet at konsept 3 går videre til forprosjektfasen.

På bakgrunn av anbefalingene i KVU-en, ber departementet om at Forskningsrådet tar prosjektet videre til forprosjekt og fullfører dette iht. frist angitt nedenfor.

Nærmere om forprosjektet

Forprosjektet skal utarbeides iht. kravene til forprosjektfasen, jf. Rundskriv R-108/23. Forprosjektet skal videre følge opp føringer for forprosjektet beskrevet i kap. 11 i KVU-en.

Postadresse
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo
postmottak@kd.dep.no

Kontoradresse
Kirkeg. 18
www.kd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
872 417 842

Avdeling
Avdeling for høyere
utdanning, forskning
og internasjonalt
arbeid

Saksbehandler
Klo Kwe Moo Kham
22 24 74 37

Formålet med forprosjektfasen er å fremskaffe tilstrekkelig grunnlag for å vurdere prosjektets usikkerhet, anbefale en kostnadsramme og gi føringer for etterfølgende styring av prosjektet.

Parallelt med at forprosjektet utarbeides, foretas det en ekstern kvalitetssikring (KS1) av KVVU-en. Rapporten fra KS1 skal etter planen foreligge i midten av april 2025, før påske. Forskningsrådet skal vurdere og innarbeide eventuelle innspill fra KS1 før ferdigstilling av forprosjektet. Forprosjektet skal underlegges en ekstern kvalitetssikring (KS2).

Det legges opp til løpende dialog mellom Forskningsrådet og departementet.

Frist for besvarelse: 7. mai 2025.

Med hilsen

Marthe Nordtug (e.f.)
avdelingsdirektør

Klo Kwe Moo Kham
førstekonsulent

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Sak S 05/25

Seminar om utvikling i europeisk forskningssamarbeid og forberedelse til FP 10

Til	Ansvarlig Direktør	Saksbehandlere	Vedlegg
Styret	Benedicte Løseth	Rune Vistad, Tom-Espen Møller og Karin Totland	1. Recommendations for Key Thematic Areas for European Collaboration in EU's next Framework Programme for Research and Innovation
Fra			
Administrerende direktør			

Forslag til vedtak

Styret ser aktiv deltakelse i EU-forskningen og i utviklingen av EUs forsknings- og innovasjonsprogrammer som avgjørende for norsk forskning.

Styret tar gjennomgangen til orientering.

Kort bakgrunn

EUs neste rammeprogram for forskning og innovasjon (FP10) inngår i EUs syvårige langtidsbudsjett (MFF) for perioden 2028-2034. Arbeidet med utvikling av FP10 skjøt fart i 2024, og vi forventer at Kommisjonen vil presentere et formelt forslag til FP10 i løpet av 2025. Det er viktig at Forskningsrådets styre er godt forberedt og gir relevante og godt forankrede innspill til FP10 når kommisjonens forslag foreligger.

I juni 2024 sendte regjeringen Norges [første innspill](#) med synspunkter på overordnet struktur, grunnleggende verdier og rolle for FP10 til Kommisjonen. Forskningsrådet var representert i en KD-ledet arbeidsgruppe som la grunnlaget for det første norske innspillet.

I oktober 2024 mottok Forskningsrådet en forespørsel fra KD om å gi innspill til det andre norske posisjonsdokumentet for FP10, som skal omhandle tematiske prioriteringer til kommende programperiode. Forskningsrådet leverte vedlagte notat i desember 2024, og KD har signalisert at det andre norske innspillet trolig blir sendt til Kommisjonen i løpet av februar 2025.

Hvorfor saken fremmes til dette møtet

Europakommisjonen har sagt de skal komme med et forslag til FP10 i løpet av 2025. Opprinnelig skulle forslaget komme våren 2025, men det er nå sannsynlig at det først vil foreligge høsten 2025. Når forslaget kommer, er det forventet at alle medlemsland og assosierte land responderer på forslaget og det er også mulig at Kommisjonen vil invitere til en åpen høring. Forut for selve forslaget kan det også komme dokumenter som det forventes reaksjoner eller innspill til.

Styret forberedes gjennom denne saken på å komme med innspill til hva Forskningsrådet bør mene om FP10 når det foreligger et forslag fra kommisjonen, og hva programmet har å si for vår nasjonale forsknings- og innovasjonspolitik.

Hovedpunkter

Som forberedelse av Forskningsrådets prosess med innspill til FP10, inviteres styret til et seminar for å gjennomgå viktige politiske trender og diskusjonstemaer. Seminaret vil bestå av en presentasjonsdel og en diskusjonsdel.

Presentasjonen vil omfatte følgende:

1. En oppsummering av hovedpunktene i de politiske dokumentene som gir føringer for neste rammeprogram:
  - Ursula von der Leyens politiske retningslinjer (Europe's choice)
  - Ursula von der Leyens oppdragsbrev til kommissærene
  - Enrico Lettas rapport "Much more than a market"
  - Mario Draghis rapport "The future of European competitiveness"
  - Høynivårapporten av ekspertgruppen ledet av Manuel Heitor "Align, Act, Accelerate"
  - Europaparlamentet ved ITRE-komiteens "Draft report"
  - Europakommisjonens "Competitiveness Compass"
  - Centre of European Policy Studies' (CEPS) rapport "Towards an ambitious FP10"
2. Gjennomgang av forventet tidslinje
  - Tidslinje fra kommisjonen
  - Planer for nasjonal prosess
  - Styrets involvering og utarbeiding av Forskningsrådets posisjon

I diskusjonsdelen løftes noen av temaene som blir aktuelle å ta stilling til i Forskningsrådets posisjon når kommisjonens forslag til FP10 er klart. Noen eksempler:

- Omfanget av politisk styring
- Balansen mellom vektlegging av konkurransekraft vs. samfunnsutfordringer
- Tanker om mulig arkitektur som foreslått av Heitor og CEPS
- Hvordan finner vi den rette balansen mellom grunnleggende og anvendt forskning og koblingen mellom dem?
- Hvordan bygge på europeiske styrker og tradisjonell industri?
- Hvordan ivareta samarbeidsprosjekter (Pillar 2)
- Hvordan håndtere internasjonalt samarbeid (og Norges innenfor/utenfor-problematikk)
- Behovet for strategisk autonomi

Recommendations for Key Thematic Areas for European Collaboration in EU's next Framework Programme for Research and Innovation

To	From	Contact person	Date
Norwegian Ministry of Education and Research	The Research Council of Norway	Tom-Espen Møller	29.11.2024

The Research Council of Norway (RCN) would like to take the opportunity to give our recommendations for what should be the Norwegian priorities for key thematic areas for European collaboration in EU's next Framework Programme for Research and Innovation (FP10). This memo is our response to the invitation we received from The Ministry of Education and Research (MER) on 8 October 2024.

Which thematic areas are particularly important for us to collaborate on at European level in the upcoming Framework Programme?

FP10 should prioritise European and global cooperation to tackle global challenges, focusing on driving the necessary green and digital transitions and adaptations to strengthen Europe's competitiveness and technological sovereignty. The political guidelines for the European Commission 2024-2029, the Draghi and Heitor (HLG) reports recommend a transformative research and innovation policy agenda in line with the EU's strategic agenda. This requires large investments, a clear direction with tight priorities, e.g. with regard to priority areas, and a strong and broader research and innovation system with excellence at the forefront – all conditions that are believed to be necessary to increase the use and impact of research and innovation activities. Based on this, we suggest that only the thematic priorities in the Long-term plan for research and higher education with the highest relevance for the green and digital transitions, competitiveness and technological sovereignty are brought forward in the second Norwegian position paper on FP10.

Green Growth, Climate Resilient Development and Sustainable Energy Systems

Multiple drivers force Europe to accelerate the green energy and green and digital economy transition. The geopolitical developments and acceleration of global crises call for speeding up the transition towards a sustainable competitive economy, for which the scaling-up of circular economy and bioeconomy with bio-based solutions is a prerequisite and will provide new opportunities for innovative value chains and for society as a whole. This requires that climate, environment, land, food and energy aspects must be integrated in systemic approaches, including trade-offs.

The integration of mitigation and adaptation actions to advance sustainable development for all is a critical thematic area at the science-policy interface. New solutions are needed to both reduce emissions and ensure sustainable nature and land management on land and at sea, and to ensure a just transition from GHG-intensive to green and circular economies. The high level of existing knowledge/science on climate change, mitigation and resilience should be implemented and deployed into concrete actions in societies through innovative R&I efforts across borders within the frame of FP10.

Green transition and decarbonisation must be cost-effective and not run contrary to competitiveness and growth. R&I on energy should aim to close the price gap on energy between the EU and other global competitors (US, China) and to build a robust energy system with high level of energy security. R&I on energy should also take into account the need for security of supply along the whole value chain; from vital materials to complete energy systems as well as developing standards and regulations that facilitate effective roll out and upscaling of clean energy production technologies, including carbon capture and storage (CCS), and energy distribution/grid technologies. A continued effort on R&I on renewable energy and energy efficiency and storage should be complemented with a stronger R&I effort on nuclear energy and low carbon energy, namely natural gas and blue hydrogen.

Transformative Deep, Digital and Industrial Technologies

Transformative digital, deep, and industrial technologies are poised to drive substantial impact across sectors, provided they are deployed with ethical standards, an early stakeholder engagement and transparency to support green transitions, enhance industrial competitiveness, and build public trust. Europe's commitment to advancing collaborative R&I in quantum technologies, critical and advanced materials, biotech, cleantech, IoT, AI, and high-performance computing – alongside skills development and public education — is vital. These efforts aim to build resilient ecosystems that foster sustainable growth, industrial competitiveness and societal well-being.

Driving digital and green transitions through human centric industrial automation, sustainable energy solutions, and a responsible uptake of AI and digital technologies across all fields of science and technology can substantially reduce Europe's carbon footprint. Aligning production within European value chains and developing circular models will strengthen supply chain resilience, reduce external dependencies, and advance EU climate goals. Innovations in biotechnology, including precision medicine and climate-adaptive agriculture, further bolster the circular economy and long-term sustainability by minimizing reliance on non-renewable resources.

Oceans and Blue Growth

The oceans lay the foundation for fulfilling human demand for food, energy and transport. To meet these demands and to manage the different uses in a sustainable way, research and innovation are needed on the sustainable coexistence of different industries such as fisheries, aquaculture, energy production, maritime transport, and raw materials. To safeguard the basis for these industries across Europe, sustainable ocean management needs to reconcile them with marine ecosystem conservation. Interdisciplinary research is required to ensure the resilience of coastal and polar communities.

The oceans and polar regions also play a crucial role in the climate system, but the interrelationship between climate change, marine ecosystems and human activities is still little understood. Robust marine ecosystems require solutions that deal with threats such as acidification or plastic pollution. Integrated ocean and polar observation systems and an appropriate regulatory framework are important for sustainable management of healthy oceans and the blue economy.

Health and Resilience

Collaborative R&I efforts are essential to enhance health and well-being, improve healthcare accessibility, sustainability, and resilience, and address challenges like climate change, health threats, demographic shifts, and inequities. Digitalisation and access to high quality health data are vital. Public health priorities include disease prevention, treatment, improving life quality and mental health. Investments in personalised medicine can tailor care to individual needs and boost outcomes. Additionally, innovative labour-saving solutions are needed to ease the growing burden on the health and care systems and workforce.

Civil Security, Preparedness, Trust and Democracy

Polarization, misinformation, foreign interference and declining trust have become significant challenges across Europe, undermining both democracy and social cohesion. Challenges to trust often span national borders and require a coordinated response. Through joint research efforts, Europe can foster a shared understanding and develop effective strategies to rebuild trust and strengthen democracy.

Europe should prioritise cross-cutting research involving security practitioners on preparedness for and resilience to a wide range of threats, whether accidental or intentional, of human or natural origin and of physical or – hybrid nature. Europe needs to pre-empt and be prepared for crisis and threats that can arise at the same time/compound events and cascading consequences and to implement a total defence strategy. In this context, safeguarding food security and the digital autonomy in Europe is crucial. Multidisciplinary R&I cooperation is also vital to solve Arctic challenges related to international cooperation, security and preparedness.

Europe must protect its digital sovereignty by prioritizing cybersecurity and resilience. Coordinated Europe-wide approaches are crucial to secure Europe's digital infrastructure, particularly in post quantum cryptography, critical software and hardware components and systems, digital supply chains with emphasis on open-source software, cloud-edge infrastructure, and comprehensive preparedness and response capabilities

Public sector's role

Across the thematic priorities, the public sector's role as a transformative force is central. To address societal challenges and accelerate sustainable growth, FP10 must prioritize the modernization of public sector systems. This includes leveraging innovation to enhance efficiency, accountability, and impact, with a strategic and effective use of public procurement of research and innovation instruments.

In which areas is it particularly important for Norway that missions and partnerships are used?

Missions

It is obvious that the fulfilment of a Mission's objectives requires more than the Framework Programme can address on its own and goes beyond R&I activities. A different governance model for the missions should therefore be adapted. A possible solution would be to anchor the missions at a higher and more horizontal political level, so that all the relevant sectoral EU, national and/or regional programmes contribute, also financially, to reaching the objectives. In the next MFF, priority should be given to implement a new governance model for the five existing Missions under Horizon Europe. No new missions should be introduced before a new governance model has been implemented and evaluated.

Partnerships

The reduction of the number of partnerships from Horizon 2020 to Horizon Europe has not been sufficient and the partnership instruments remain overly complicated. There is a need for fewer, stronger, thematically clearer partnerships of broad European interest, where enhanced national and EU alignment is deemed necessary.

To maximize the impact of partnerships in FP10 on Europe's strategic Research and Innovation agenda, partnerships should be streamlined, thematically focused, and aligned with core EU priorities such as green and digital transitions, health resilience, civil security and economic competitiveness. Simplifying and consolidating partnerships will foster stronger, broader European interest and coordination. Effective partnerships should emphasize cross-partnership coordination when a clear added value can be identified. Regarding the different types of partnerships in FP9:

- The lack of clarity in rules and contractual models for co-funded partnerships has led to delays, uncertainty, and frustration among stakeholders.
- The advantages of co-programmed partnerships are often ambiguous. A lack of alignment with national initiatives frequently results in missed opportunities for collaboration and resource optimization, while transparency in accounting for private partner contributions remains insufficient.
- Improved alignment across all institutionalized partnerships is essential, with a strong focus on transparency and accessibility for new participants and those outside industrial associations.

To maximize the impact of partnerships, greater openness and guaranteed access for a broader R&I community must be assured. Norway recommends re-evaluating these partnership structures to ensure they effectively deliver on the strategic goals of FP10. A re-introduction of an instrument similar to the ERA-nets, for smaller scale agile and bottom-up collaborations, should be considered.

Are there other factors that are important to highlight in a national thematic input?

Norwegian participation

Above all topics, the most important issue for Norway is that we get full access as an associated country. With ongoing conflicts and wars in several regions of strategic interest to the Europe, there will be an increasing number of sensitive issues and a heightened risk of being excluded from critical cooperation and information-sharing. These areas could be dual use, critical raw and advanced materials, space, deep and digital technologies, critical infrastructures, health and pandemic preparedness, defence industry to mention a few. It is paramount that Norway's access to all parts of the FP follows the rules laid down by the EEA-agreement.

The framework programme should be developed with continuity

The current format, structure and impact-driven intervention logic is a good starting point. FP10 should be set up as an integrated framework program with a budget that is ringfenced and only can be allocated to its programmes dedicated to research and innovation.

International cooperation with like-minded countries that share EU values is necessary if FP10 is to achieve the desired impacts. We must ensure that the framework program is structured in a way that does not exclude participation of likeminded partner countries.

Furthermore, it will be important to have a close dialogue with associated countries regarding synergies to be developed between FP10 and other EU-funded programmes.

Support for ground-breaking, fundamental research and breakthrough technologies is vital for European competitiveness

FP10 should give major contributions to deepen the knowledge base. Collaboration on science, technology and innovation should generate the knowledge and preparedness we need to meet long-term challenges. Support for ground-breaking, fundamental research needs to be a strong part of this.

Currently, the support for collaborative groundbreaking research and breakthrough technologies is limited to ERC Synergy Grants and EIC Pathfinder, both of which are underfunded with low success rates and need increased budgets. Additionally, collaborative research, currently supported in Pillar II, should support 'technology- and social challenges driven' initiatives, allowing for the development and testing of groundbreaking innovations, concepts, methods, or platforms, complemented by instrument which support market deployments within and beyond FP10.

Furthermore, research and technology infrastructures must be seen and enhanced as strategic assets in policy making, as they play a vital role in advancement of knowledge in research, education and innovation.

Rationalise the innovation instruments

There is a need to rationalise the instruments under pillar 3 in Horizon Europe. The European Institute of Innovation and Technology (EIT) has not proven to be an effective instrument. We recommend discontinuing the EIT and EIE, and simultaneously, strengthening the European Innovation Council (EIC), governed in a similar fashion as ERC, as the primary innovation instrument in FP10. Additionally, we propose refining the EIC Transition and establishing it as a core mechanism to attract and support all outstanding European research results, positioning them for investment and scale-up readiness. Similarly, the EIC Accelerator and EIC Fund should be further developed to serve as the investor of choice for European deep-tech and a complementary instrument, like Eurostars, that offers collaborative R&I opportunities for European SMEs.

Dual use

The RCN supports the approach taken on dual use in the Heitor-report, that dual use occurs naturally given the ubiquitous nature of modern technology. EDF should be maintained as a programme for “military” RD&I while everything else (civilian and dual use) should be covered by FP10. We should optimise the innovation dividend arising from the need for increased national security and defence expenditure by exploiting dual use both ways. Applicants should not be asked to specify potential future dual use except where legally required. However, applicants should be able to specify dual use on a project basis and implement measures to protect uncontrolled flow of technologies with potential for military use when appropriate.

Sak S 06/25

Godkjenning av porteføljeplaner for Demokrati og global utvikling, Helse og Velferd og utdanning

Til	Ansvarlig Direktør	Saksbehandler	Vedlegg
Styret	Jesper Werdelin Simonsen	Ingvil Bjørnæs Yngvill R. Tømmerberg	1. Porteføljeplan for demokrati og global utvikling 2. Porteføljeplan for helse 3. Porteføljeplan for velferd og utdanning
Fra			
Administrerende direktør			

BESLUTNINGSSAK

Forslag til vedtak

God og helhetlig styring av Forskningsrådets portefølje skal ivaretas gjennom 11 porteføljestyrer. Ti av disse ble oppnevnt i 2024. Porteføljeplanen er det overordnede styringsdokumentet for hvert porteføljestyre og skal skape forutsigbarhet for søkere og finansierende departementer. Styret godkjente de fire første porteføljeplanene den 5. desember (Sak S-74/24). Styret er nå forelagt tre nye porteføljeplaner. Planene viser konsistens i form og innretning, også sett opp mot de porteføljeplanene som er godkjent tidligere. Sammen med porteføljeanalyser og investeringsplaner som oppdateres årlig, vil disse porteføljeplanene bidra til en koordinert og bred oppfølging av Forskningsrådets strategi og overordnede målbylde.

Forskningsrådets styre godkjenner porteføljeplanene for Demokrati og global utvikling, Helse og Velferd og utdanning. Planene gjelder fra mars 2025. Administrerende direktør gis fullmakt til å justere planene i tråd med styrets merknader.

Kort bakgrunn

Porteføljeplanen er det overordnede styringsdokumentet for hvert porteføljestyre og skal skape forutsigbarhet for søkere og finansierende departementer. Porteføljeplanens mål er forankret i regjeringens mål for Forskningsrådet (MRS), Langtidsplanen for forskning og utdanning (LTP) og strategien. Porteføljestyrene har et helhetsansvar innenfor sitt område, noe som innebærer å se egne beslutninger om tildelinger og investeringsplaner i lys av både Forskningsrådets samlede investeringer og internasjonale investeringer innenfor porteføljeområdet. Porteføljestyrenes egne prioriteringer og tiltak iverksettes gjennom en investeringsplan som oppdateres årlig. De samlede føringene i tildelingsbrevene fra departementene iverksettes også gjennom investeringsplaner og andre tiltak. Porteføljestyrene vil gi årlig rapport til Forskningsrådets styre om egen aktivitet og måloppnåelse.

Planene er utarbeidet i en felles prosess for å bidra til konsistens i målbylde, innhold og form mellom de ti planene. Relevante departementer er gjort kjent med innholdet i utkastene til porteføljeplaner.

Hvorfor saken fremmes til dette møtet

De nye porteføljeplaner legges fram for styret fordelt på møtene 6-24, 1-25 og 2-25. Planer med størst grad av tematisk sammenheng legges fram samlet for godkjenning.

Hovedpunkter**Porteføljestyring**

Porteføljene består både av det enkelte porteføljestyres egne investeringer, investeringer gjort av andre porteføljestyre og internasjonale midler. Forskjellene i hvordan dette fordeler seg beror på hvor mye midler som stilles til disposisjon fra departementene innenfor de ulike ansvarsområdene styrene har. Porteføljestyret har et rådgivningsansvar for hele porteføljen, mens deres handlingsrom og prioriteringer er knyttet til egne investeringer. Det er betydelig overlapp mellom porteføljene, dvs. at samme prosjekt inngår i flere porteføljer. Dette understreker hvor viktig koordinert innsats i porteføljestyringen er for god måloppnåelse.

Et fellestrekk ved de tre planene vi legger fram i dette møtet, er at de skal bidra med forskningsbasert kunnskap som møter store samfunnsutfordringer, spesielt innenfor tre tematiske prioriteringer i LTP: Samfunnssikkerhet og beredskap, Helse og Tillit og felleskap.

Planenes innretning

Godt samspill, helhetsblikk og tydeliggjøring av porteføljestyrenes handlingsrom og strategiske rolle har vært retningsgivende for arbeidet med de ti porteføljeplanene.

Mål for porteføljene er avledet av MRS, LTP og strategien og måloppnåelse vil bli vurdert på basis av et bredt og felles sett av indikatorer. Indikatorsettet, spesielt knyttet til effektmålinger, er i utvikling og vil bli presentert for styret i fremtidige rapporter.

Porteføljestyrene synliggjør sitt handlingsrom gjennom prioriteringer som bygger opp under ett eller flere mål. Tiltakene som er omtalt, vil operasjonaliseres gjennom investeringsplanen, som oppdateres årlig. Både tiltakene og porteføljestyrenes beskrivelse av porteføljens utviklingsbehov viser hvilken strategiske og rådgivende rolle porteføljestyret skal ta.

Samspill og koordinerte tiltak

I arbeidet med planene har det vært lagt vekt på å få til helhet, samspill og koordinering på tvers for tiltak som gjelder alle eller de fleste porteføljene. Samtidig skal tiltak som det enkelte porteføljestyre har ansvar for, komme tydelig fram.

I alle porteføljeplaner vektlegges behovet for gode koblinger mellom nasjonal og internasjonal finansiering og at dette kan forbedres, til dels i samarbeid med andre finansierende aktører.

Forskningsinfrastruktur ivaretas koordinert, ved at ansvaret for investeringer ligger til porteføljestyret for forskningssystemet, mens de øvrige porteføljestyrene har beskrevet behov for infrastruktur i porteføljeplanene og vil bli invitert til å bidra med råd i prosessen med oppdatering av veikart for forskningsinfrastruktur.

Store samfunnsutfordringer som samfunnssikkerhet og beredskap og behovet for et mer bærekraftig velferdssamfunn er sentralt for planene som legges frem nå, og planene peker på koordinerte tiltak i form av felles utlysninger.

Porteføljeplan for demokrati og global utvikling

Porteføljen er tematisk bred og omfatter sammensatte problemstillinger på tvers av mange samfunnsområder. Den gir kunnskap som møter store samfunnsutfordringer lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Tematikken er knyttet til problemstillinger innenfor demokrati, styring og forvaltning, lov og rett, samfunnssikkerhet og beredskap, kriminalitet og ekstremisme. Tematikken er også knyttet til problemstillinger innenfor utenriks- og sikkerhetspolitikk og utviklingsforskning. Disse favner store temaer som globale helseutfordringer, stormaktsrivalisering, konflikt, ulikhet, fattigdomsbekjempelse, migrasjon, klimaendringer, naturressurser og areal, handel og økonomi.

Porteføljen har som mål å bygge kunnskap relevant for politikktutforming, forvaltning og praksis i Norge og globalt. Den kjennetegnes av utstrakt og bredt internasjonalt samarbeid. Et særtrekk er det omfattende samarbeidet med forskningsinstitusjoner i lav- og mellominntektsland. Porteføljen har ingen avgrensninger når det gjelder fag, metoder og teknologier.

Porteføljen var i 2023 på totalt 1 212 millioner kroner. Av dette utgjorde porteføljestyrets egne investeringer 30 prosent. Finansieringen fra øvrige porteføljestyrer utgjorde 41 prosent, hvor de største bidragene kom fra Banebrytende forskning, Muliggjørende teknologier, Innovasjon, Velferd og utdanning, Klima og miljø, Energi og transport, og Helse. Finansieringen fra EUs rammeprogram lå på 29 prosent. Her er det særlig klynge 1 *Health*, klynge 2 *Culture, creativity and inclusive society* og klynge 3 *Civil security for society*, som er de sentrale finansieringskildene.

Prioriteringer:

Porteføljestyret vil

- prioritere forskning som styrker demokrati som styringsform og levesett
- prioritere forskning som styrker samfunnssikkerhet og beredskap, samt utenriks- og sikkerhetspolitiske utfordringer
- prioritere forskning som gir økt kunnskap om fattigdom, ulikhet og utvikling
- prioritere forskning for å redusere helseulikhet og styrke helsesikkerhet globalt og særlig i lav- og lavere mellominntektsland
- styrke internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid
- prioritere samarbeid og kunnskapsdeling for at forskningen skal være relevant og komme raskere i bruk
- prioritere forskning med høy faglig kvalitet, og teoretisk og metodologisk mangfold

Prioriteringene må ses i sammenheng med hverandre. De fire første tar for seg hva slags tematikk porteføljestyret prioriterer og dekker porteføljestyrets ansvarsområde i møte med de store samfunnsutfordringene lokalt, nasjonalt og internasjonalt. De tre siste prioriteringene handler mer om hvordan forskningen og innovasjonen gjennomføres.

Det ble avholdt innspillmøte 8. januar med ca. 90 deltakere. Vi mottok muntlige og enkelte skriftlige innspill under møtet og rett etter møtet. Tilbakemeldingene var i all hovedsak positive, og etterlyste tekstlige presiseringer og tydeliggjøringer, blant annet knyttet til klima og naturressurser, demokratisk motstandskraft/resiliens, Nord-Sør-samarbeid, matsikkerhet, rettigheter og likestilling. Disse er vurdert og innarbeidet i planen der det er hensiktsmessig. Utkast til porteføljeplan ble lagt fram for konsultasjon med Sametinget 9. januar. Det var også positivt, og førte til et ekstra tiltakspunkt om å følge opp Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport gjennom utlysninger nasjonalt og internasjonalt.

Porteføljeplan for helse

Porteføljen for helse skal investere i forskning og innovasjon av høy kvalitet som styrker vår evne til å sikre et bærekraftig samfunn, og vår evne til å håndtere omstillinger og møte utfordringer innenfor helse. Sentrale temaer er god folkehelse, behandling og tjenester på tvers av sektorer, og verdiskaping i helsenæringen for en bærekraftig helse- og omsorgssektor.

Porteføljens innsats var i 2023 på totalt 2536 millioner kroner, hvorav porteføljestyrets egne investeringer utgjorde ca. 22 %. Andre porteføljestyrers innsats utgjorde ca. 54 % – her kom det største bidraget fra Banebrytende forskning, etterfulgt av

Innovasjon, Muliggjørende teknologier og Forskningssystemet. Innsatsen gjennom EU utgjorde 24 %.

Porteføljestyret skal følge opp et bredt tematisk område som dekker human helse og helsefremmende forhold, livskvalitet, forebygging, diagnostikk, behandling av sykdommer og funksjonsbegrensninger, rehabilitering og organisering og effektivisering av tjenestene i helse- og omsorgssektoren og samhandling med arbeids- og velferdstjenester og tjenester knyttet til barne- og familievern. Helse- og omsorgssektoren inkluderer folkehelsefeltet og tannhelsetjenesten, og omfatter alle private og offentlige leverandører av helse- og omsorgstjenester og helsenæringen.

Prioriteringer:

- Porteføljestyret skal fremme fagutvikling innenfor fagområder som er viktig for utviklingen av en bærekraftig helse- og omsorgssektor
- Porteføljestyret skal finansiere forskning og innovasjon som bidrar til god folkehelse, treffsikker behandling og bærekraftige tjenester
- Porteføljestyrets investeringer skal utløse økt forskning- og innovasjonsinnsats i de kommunale helse- og omsorgstjenestene
- Porteføljestyret vil bidra til verdiskaping i helsenæringen som skaper produkter og tjenester for en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste
- Porteføljestyret vil fremme internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid.

Porteføljeplanen ble presentert i et innspillsmøte 9.januar med ca. 70 deltakere. Vi mottok også skriftlige kommentarer i etterkant.

De viktigste kommentarene var at planen burde være tydeligere på behovet for samhandling mellom kommunale tjenester og spesialisthelsetjenesten, økt verdiskaping i helsenæringen og anvendelse av muliggjørende teknologier for utvikling av arbeids- og personellbesparende løsninger. For å styrke bærekraften i helse- og omsorgstjenestene ble det fokusert på forebygging og å redusere medisinsk overforbruk. Tydeliggjøring av beredskap og globale tverrsektorielle utfordringer som antimikrobiell resistens og pandemier ble også spilt inn. Det ble videre påpekt at Forskningsrådets innsats innenfor helseforskning og innovasjon bør være komplementære til andre aktørers prioriteringer, inkludert de regionale helseforetakene. Innspillene er innarbeidet.

Porteføljeplanen ble også lagt frem for konsultasjon med Sametinget 9. januar. De ga innspill om at prioritering 1 b) ble supplert med «vekt på kultursensitivitet som anerkjenner mangfoldet av språk, tradisjoner og kulturelle verdier i Norge inkludert samisk språk og kulturforståelse» og prioritering 4 med «som også omfatter urfolksperspektiver der det er relevant». Disse innspillene er innarbeidet.

Porteføljeplan for velferd og utdanning

Porteføljens plan for velferd og utdanning skal investere i forskning og forskningsbasert innovasjon av høy kvalitet som styrker vår evne til å sikre et bærekraftig velferds- og kunnskapssamfunn, og vår evne til å håndtere omstillinger og møte utfordringer innenfor velferd, skole og utdanning, arbeidsliv, og kultur- og mediesektorene. Sentrale tverrgående temaer inkluderer deltakelse og inkludering på sentrale samfunnsarenaer, ulikhet, sosial trygghet og mangfold og likestilling.

Porteføljens innsats var i 2023 på totalt 1315 millioner kr, hvorav porteføljestyrets egne investeringer utgjorde ca. 44 %. Andre porteføljestyrrers innsats utgjorde ca. 46 % – her kom det største bidraget fra Banebrytende forskning, etterfulgt av Helse, Innovasjon og Forskningsystemet. Innsatsen gjennom EU utgjorde 10 %, og

hovedandelen av disse prosjektene omhandler problemstillinger innenfor temaene velferd og kultur.

Porteføljestyret skal følge opp et svært bredt tematisk område som dekker komplekse utfordringer innenfor og på tvers av sentrale samfunnsområder. Som eksempel inngår samfunnsoppdraget for inkludering av barn og unge i utdanning, arbeid og samfunnsliv i porteføljen. Det er knyttet kunnskapsbehov blant annet til et mangfoldig, tillitsbasert og inkluderende samfunn, et godt utdanningssystem som kan møte samfunnets kunnskaps- og kompetansebehov, et bærekraftig velferdssystem, et omstillingsdyktig, inkluderende og velfungerende arbeidsliv, og kultur- og mediesektorene.

Prioriteringer:

Porteføljestyret vil

- prioritere forskning og kompetansebygging som styrker velferdssamfunnets økonomiske bærekraft og utvikling.
- prioritere forskning og kompetansebygging som styrker velferdssamfunnets sosiale bærekraft og de kulturelle forutsetningene for dette.
- prioritere forskning og innovasjon som bidrar til en informert, kunnskapsrik og kompetent befolkning.
- fremme forskning av høy kvalitet og faglig, teoretisk og metodisk bredde.
- prioritere samarbeid og kunnskapsdeling for at forskningen skal være relevant og komme raskere i bruk.
- fremme internasjonalt forskningssamarbeid.

Portefølgeplanen ble presentert i et innspillmøte 17. desember med ca. 70 deltakere. Vi mottok også skriftlige kommentarer i etterkant. De viktigste kommentarene gikk på at planen måtte være mer retningsgivende for forskning på utdanningsfeltet, at den måtte understreke samspillet mellom økonomiske og sosiale prosesser, at det var behov for nyanseringer av enkelte konsepter, og at sentrale og relevante tematikker som migrasjon, kunstig intelligens og rettslige utfordringer ble gitt større oppmerksomhet. Portefølgeplanen ble også lagt frem for konsultasjon med Sametinget 9. januar. De ga innspill om at prioriteringen «forskning og innovasjon som bidrar til en informert, kunnskapsrik og kompetent befolkning» må ivareta samisk tradisjonskunnskap, språk og kultur. Disse innspillene er innarbeidet.

Forberedelse / prosess

Portefølgeplanene er utarbeidet i en prosess mellom administrasjonen og porteføljestyrene. Det har vært dialog med departementene og arrangert digitale innspillmøter for hver plan og konsultasjon med Sametinget.

Videre saksgang

Godkjente porteføljeplaner publiseres på Forskningsrådets nettside og gjelder fra mars 2025.

Porteføljeplan

Gjelder fra 2025

Portefølje for demokrati og global utvikling
- til godkjenning i styret

Innhold

1	Utfordringer og muligheter	2
2	Om porteføljen	3
2.1	Porteføljens avgrensning	3
2.2	Finansiering	4
2.3	Utvikling av porteføljen.....	4
3	Mål for porteføljen.....	5
4	Porteføljestyrets prioriteringer og tiltak	6

Om porteføljestyring

Forskningsrådet utvikler sin prosjektportefølje strategisk og helhetlig for samlet sett å oppnå [målene som regjeringen har satt for Forskningsrådet](#), etterleve [vedtektene](#), bidra til mål og prioriteringer i [Langtidsplan for forskning og høyere utdanning](#) og oppfylle oppdrag og føringer i de årlige tildelingsbrevene fra departementene. Porteføljestyrene skal, hver for seg og samlet, realisere Forskningsrådets [strategi](#) innenfor sine porteføljeområder.

Porteføljeplanen er det overordnede styringsdokumentet for hvert porteføljestyre og skal skape forutsigbarhet for søkere og finansierende departementer. Planen gjelder inntil det er behov for oppdatering.

Porteføljeplanen blir iverksatt gjennom en investeringsplan som oppdateres årlig med utgangspunkt i en analyse av porteføljen og øvrig nasjonal og internasjonal FoU-innsats. Investeringsplanen viser hvordan porteføljestyret prioriterer sine midler til ulike utlysninger og andre tiltak.

Porteføljeanalysen ligger til grunn for porteføljestyrets årlige rapport til Forskningsrådets styre.

Analysen er også et viktig grunnlag for porteføljestyrets innspill til Forskningsrådets budsjettforslag og årsrapport.

1 Utfordringer og muligheter

[Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning](#) beskriver utfordringer samfunnet står overfor og presenterer tre overordnede mål og seks tematiske prioriteringer for norsk forskning og utdanning. Denne porteføljen er særlig relevant for de tematiske prioriteringene *samfunnssikkerhet og beredskap, tillit og felleskap og helse*.

Verden er i rask endring. Globale utviklingstrekk påvirker samfunnets sosiale, økonomiske og miljømessige bærekraft og oppslutningen om demokratiske institusjoner. Utfordringene kjennetegnes ved at de ofte er komplekse og grenseløse. Dette stiller krav til nye løsninger på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer, og mellom det offentlige, næringsliv og sivilsamfunn. Internasjonalt samarbeid er viktig for å møte det store utfordringsbildet. Europeisk samarbeid legger også store føringer for norsk politikk og samfunn.

Nasjonalt vil vi oftere møte alvorlige kriser og forstyrrelser i kritiske samfunnsfunksjoner. Norge er et robust samfunn, men blir sårbar når rammebetingelser i sikkerhetspolitikken forandres. Dette

påvirker blant annet handel, organisert kriminalitet, terrorisme og påvirkningsoperasjoner. Økonomi, teknologi, energi og forskning er blitt sikkerhetspolitikk. Dette forsterker behovet for å forstå og bygge resiliens på tvers av samfunnssektorer, videreutvikle demokratisk motstandskraft og få en helhetlig, kunnskapsbasert situasjonsforståelse.

Til tross for fremgang på en del områder, vil ikke verdenssamfunnet oppfylle FN's bærekraftsmål i 2030. Dette vil være med og prege tiårene fremover. Det medfører omstilling og tilpasning lokalt, nasjonalt og internasjonalt, for å sikre en bærekraftig samfunnsutvikling, demokrati og ivaretagelse av samfunnssikkerheten.

Vi trenger kunnskap som styrker demokratiet som styreform og levesett. Viktige temaer er transparent maktutøvelse, legitimitet, ytringsfrihet, deltakelse, mangfold, demokratiske institusjoner, folkerettslige perspektiver og menneskerettigheter, og en kunnskapsbasert offentlig debatt med mekanismer mot desinformasjon, mistillit og polarisering.

Norge kjennetegnes av god økonomi, tillitssamfunn og rettsstat. Det gjør at vi kan spille en viktig rolle ved å videreutvikle forskningsbasert kunnskap som globalt fellesgode, i en tid hvor andre aktører reduserer sin innsats på dette. Ansvarlig internasjonalt samarbeid og likeverdig partnerskap med forskere fra andre land er en viktig del av dette.

2 Om porteføljen

2.1 Porteføljens avgrensning

Forskningsrådets portefølje av aktive prosjekter omfatter prosjekter som Forskningsrådet finansierer, som har midler fra EUs rammeprogram for forskning og innovasjon eller andre finansieringskilder. Forskningsrådet har ansvar for å mobilisere søkere til. Forskningsrådet kategoriserer alle innvilgede prosjekter langs ulike dimensjoner, og denne kategoriseringen ligger til grunn for inndelingen av prosjekter i 11 porteføljer. Prosjekter med støtte fra EUs rammeprogram kategoriseres tilsvarende. Porteføljene er ikke gjensidig utelukkende, men kan ha varierende grad av overlapp med hverandre, der ett prosjekt kan inngå i flere porteføljer.

Porteføljen for demokrati og global utvikling omfatter alle Forskningsråds- og EU-finansierte prosjekter slik de er beskrevet innenfor dimensjonene nedenfor:

Porteføljen er tematisk bred og omfatter sammensatte problemstillinger på tvers av mange samfunnsområder. Den gir kunnskap som møter store samfunnsutfordringer lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Tematikken er knyttet til problemstillinger innenfor demokrati, styring og forvaltning, lov og rett, samfunnssikkerhet og beredskap, kriminalitet og ekstremisme. Tematikken er også knyttet til problemstillinger innenfor utenriks- og sikkerhetspolitikk og utviklingsforskning. Disse favner store temaer som globale helseutfordringer, stormaktsrivalisering, konflikt, ulikhet, fattigdomsbekjempelse, migrasjon, klimaendringer, naturressurser og areal, handel og økonomi.

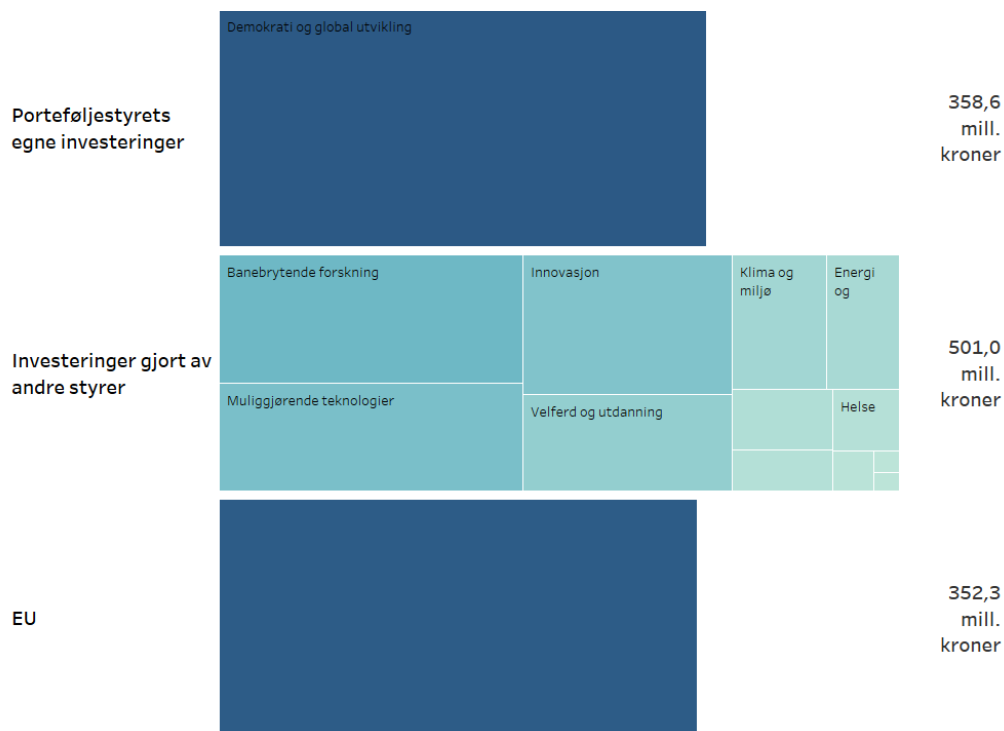
Porteføljen har som mål å bygge kunnskap relevant for politikktutforming, forvaltning og praksis i Norge og globalt. Porteføljen har særlig betydning for offentlig sektor, på statlig, regionalt og lokalt nivå, og for utviklingen av næringsliv og sivilsamfunn. Den gir oppdatert kunnskap om drivkrefter, utfordringer og muligheter for utenriks-, utviklings- og sikkerhetspolitikken, av relevans for sivilsamfunn, praktikere og beslutningstakere både i Norge og i landene der forskningen foregår.

Porteføljen kjennetegnes av utstrakt og bredt internasjonalt samarbeid. Et særtrekk for porteføljen er det omfattende samarbeidet med forskningsinstitusjoner i lav- og mellominntektsland.

Porteføljen har ingen avgrensninger når det gjelder fag, metoder og teknologier. Prosjektporteføljen er bredt sammensatt, med mange tverrsektorielle og fler- og tverrfaglige prosjekter. I dag ligger hovedvekten innenfor samfunnsvitenskap (særlig statsvitenskap og sosiologi), helsefag, teknologi, humaniora, økonomi, jus, medievitenskap og organisasjon og ledelse. Porteføljen rommer alt fra grunnforskning og utfordringsdrevet forskning til utviklingsarbeid og forskningsbasert innovasjon.

2.2 Finansiering

Porteføljen var i 2023 på totalt 1 212 millioner kroner, som vist i figur 1. Av dette utgjorde porteføljestyrets egne investeringer 30 prosent og finansieringen fra øvrige porteføljestyrer 41 prosent. Finansieringen fra EUs rammeprogram lå på 29 prosent.

Figur 1. Finansieringskilder til prosjektene i porteføljen (tall fra 2023).

I Horisont Europa er det særlig klynge 1 *Health*, klynge 2 *Culture, creativity and inclusive society* og klynge 3 *Civil security for society*, som er de sentrale finansieringskildene for prosjektene i porteføljen.

Porteføljen forvalter midler fra Utenriksdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og distriktsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet. Omfanget og hvilke føringer departementene legger, vil variere fra år til år.

2.3 Utvikling av porteføljen

Porteføljestyret har et rådgivningsansvar overfor Forskningsrådets styre i strategiske saker som budsjettinnspill, strategier og relevante høringer av betydning for utvikling og status i porteføljen.

Porteføljestyret vil se egne investeringer i lys av de samlede investeringene i porteføljen og basere valgene sine på den årlige porteføljeanalysen. Porteføljestyret vil følge utviklingen innenfor porteføljer med tilgrensende tematikk.

Nasjonalt og internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid må sees i sammenheng. Porteføljestyret vil søke en hensiktsmessig balanse mellom nasjonale utlysninger og deltakelse i internasjonale satsninger. Porteføljestyret vil også følge med på utviklingen av den EU-finansierte delen av porteføljen og de mulighetene som åpner seg for norske aktører i EU de nærmeste årene (se [EUs strategiske plan](#)).

Porteføljestyret vil følge med på hvordan infrastrukturen innenfor porteføljens område utvikler seg og gi råd om hvordan vi kan tilrettelegge for bedre utnytting av mulighetene som digitaliseringen og større datamengder gir.

3 Mål for porteføljen

Målene for alle porteføljeplanene er avledet av Langtidsplanen og regjeringens mål for Forskningsrådet, og hvert porteføljestyre må legge de meste relevante av disse til grunn for sitt arbeid. Målene skal adresseres både gjennom porteføljestyrets rådgiving til Forskningsrådets styre og gjennom porteføljestyrets egne investeringer.

Mål 1: Porteføljen skal bidra til å løse de store samfunnsutfordringene med forskningsbasert kunnskap lokalt, nasjonalt og internasjonalt

Måloppnåelse vil bli vurdert i lys av blant annet andelen prosjekter innenfor porteføljens temaområder, inkludert EU-prosjekter, faglig og tematisk profil og relevans for ulike politikk- og forvaltningsområder.

Mål 2: Porteføljen skal fornye og øke kvaliteten på forskningen innenfor demokrati og global utvikling

Måloppnåelse vil bli vurdert i lys av blant annet bibliometriske data, norske fagmiljøers gjennomslag i internasjonale utlysninger og resultater fra fagevalueringer.

Mål 3: Porteføljen skal styrke internasjonalt forskningssamarbeid og likeverdige partnerskap

Måloppnåelse vil bli vurdert i lys av blant annet utvikling i internasjonalt prosjektsamarbeid og likeverdige partnerskap, sampublisering og antall prosjekter med finansiering fra EU.

Mål 4: Forskning fra porteføljen skal i økt grad deles og tas i bruk av sentrale samfunnsaktører både lokalt, nasjonalt og internasjonalt

Måloppnåelse vil bli vurdert i lys av blant annet samarbeid på tvers av sektorer og brukermedvirkning i prosjektene, utviklingen i åpen publisering og bidrag til kunnskapsoverføring gjennom populærvitenskapelig og vitenskapelig formidling.

Mål 5: Porteføljen skal styrke evnen til bærekraftig innovasjon og omstilling i offentlig sektor, i samhandling med sivilsamfunn og næringsliv

Måloppnåelse vil bli vurdert i lys av blant annet samarbeid med offentlig sektor i prosjekter og relevans for politikk- og forvaltningsområder.

4 Porteføljestyrets prioriteringer og tiltak

Porteføljestyrets prioriteringer og tiltak bygger på Langtidsplanen og Forskningsrådets overordnede strategi. I tillegg har Forskningsrådet en rekke [strategi- og måldokumenter og handlingsplaner](#) som utfyller den overordnede strategien. Disse omfatter områder som etikk og samfunnsansvar, kjønnsperspektiver, kjønnsbalanse og mangfold, rekruttering og internasjonalt samarbeid, og supplerer porteføljestyrets prioriteringer. Tildelingsbrevene fra departementene kan også introdusere nye tiltak. Prioriteringene nedenfor er nummererte, men ikke prioriterte, og de må ses i sammenheng med hverandre. De fire første tar for seg hva slags tematikk porteføljestyret prioriterer, mens de tre siste handler mer om hvordan forskningen og innovasjonen gjennomføres.

Prioritering 1: Porteføljestyret vil prioritere forskning som styrker demokrati som styringsform og levesett

Prioriteringen skal særlig bidra til mål 1 og mål 5.

Demokratier møter utfordringer. Den geopolitiske maktbalansen er i endring, og den regelbaserte rettsordenen og internasjonale institusjoner er under press. Ny teknologi og maktkonsentrasjon hos private aktører påvirker samfunn og demokratiske institusjoner på nye måter. Demokratiet og rettsstaten er i tilbakegang i mange land. Dette omfatter for eksempel trusler mot menneskerettighetene, likestilling, ytringsfriheten og liberale, demokratiske verdier. Disse og andre utviklingstrekk kan føre til fragmentering av offentligheten, skape nye interessekonflikter og svekke tilliten til samfunnsinstitusjonene og demokratiske prosesser. Prioriteringen favner forskning på demokrati og rettsstat fra ulike perspektiver og følger opp Langtidsplanens ambisjon om å styrke *tillit, fellesskap og mangfold og offentlig sektors innovasjonsevne og effektivitet*. Prioriteringen omfatter problemstillinger knyttet til urfolk og andre minoriteter.

Tiltak:

- Fremme forskning om hvordan demokratiet, rettsstaten og en regelbasert verdensorden kan styrkes og videreutvikles, herunder forskning om deltakelse, maktkritikk, dilemmaer og interessekonflikter.
- Fremme forskning om koblingen mellom det norske styringssystemet og europeisk integrasjon, særlig mot EU, og samspillet mellom norske og internasjonale institusjoner.
- Fremme forskning på hvilke drivere som påvirker den offentlige samtalen i dag, og hva som styrker eller svekker saklig meningsbrytning og demokratiske prosesser, herunder forskning på frie medier og deres samfunnsrolle i møte med globale utviklingstrender som kunstig intelligens, desinformasjon, sammensatte trusler (hybrid krigføring) og nye medieaktører.
- Fremme forskning om kunnskapsbasert forvaltning, samt effektiv og god offentlig styring på alle nivåer, som understøtter demokratiske institusjoner, prosesser og levesett, og utvikler langsiktige løsninger på komplekse samfunnsutfordringer på tvers og sammen med næringsliv og sivilsamfunn.

- Følge opp Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport gjennom utlysninger nasjonalt og internasjonalt.

Prioritering 2: Porteføljestyret vil prioritere forskning som styrker samfunnssikkerhet og beredskap, samt utenriks- og sikkerhetspolitiske utfordringer

Prioriteringen skal særlig bidra til mål 1 og mål 5.

Norge står i en sikkerhetspolitisk situasjon som er fundamentalt annerledes enn for kort tid siden, og som innebærer mange utfordringer knyttet til utenrikspolitiske interesser, forsvar, totalforsvar, samfunnssikkerhet og beredskap. Forskning på utenriks- og sikkerhetspolitikk, samfunnssikkerhet og beredskap er avgjørende for å styrke samfunnets motstandsdyktighet og robusthet langs hele krisespekteret, mot ulike typer farer og trusler. Prioriteringen følger opp Langtidsplanens ambisjon om å *møte nye og sammensatte trusler gjennom å styrke samarbeidet innenfor forskning, innovasjon og kompetanseutvikling på tvers av sektorer og gjennom tverrfaglige perspektiver*. Prioriteringen inkluderer også konsekvenser av den sikkerhetspolitiske utviklingen og endringer i trusselbildet for den nasjonale sikkerheten i Norge.

Tiltak:

- Fremme forskning som bidrar til å forstå utfordrings- og mulighetsrom innen utenriks- og sikkerhetspolitikken, med fokus på forhold knyttet til situasjonen blant annet i Europa, Russland, Nordområdene og Asia. Dette inkluderer forskning knyttet til norske interesseområder, alliansetilknypning og annet internasjonalt, institusjonelt samarbeid.
- Fremme forskning som bidrar til bedre forståelse og håndtering av ulike farer og trusler som kan ramme samfunnssikkerheten lokalt og nasjonalt, blant annet gjennom egne utlysninger og utlysninger med andre porteføljestyre.
- Fremme forskning som bidrar til økt kunnskap og forståelse av verdikjeder som understøtter viktige interesser og samfunnsfunksjoner.
- Fremme forskning som bidrar til økt kunnskap og en helhetlig, samordnet forståelse av ulike samfunnsaktørers roller og bidrag til samfunnssikkerhet og beredskap, herunder myndigheter, næringsliv, befolkning og frivillig sektor.
- Fremme tiltak som bidrar til økt rekruttering av forskere som kan sikkerhetsklareres.

Prioritering 3: Porteføljestyret vil prioritere forskning som gir økt kunnskap om fattigdom, ulikhet og utvikling

Prioriteringen skal særlig bidra til mål 1 og mål 3.

Prioriteringen omfatter forskning om og med lav- og lavere mellominntektsland. Tematisk handler det om fattigdomsbekjempelse, ulikhet, sosial, økonomisk og politisk inkludering, fred, konflikt og sårbare stater, matsikkerhet, klimaendringer, urbanisering, utdanning, jobbskaping og anstendig arbeid. Prioriteringen sikrer et nasjonalt kunnskapsgrunnlag og beredskap, og gir et bidrag til global kunnskapsproduksjon. Forskingen innenfor porteføljen på disse temaene forutsetter en god forståelse av den lokale, regionale og internasjonale konteksten når det gjelder blant annet samfunnsstrukturer, politikk, verdier, tradisjoner, språk, kultur og religion.

Tiltak:

- Fremme ansvarlig og likeverdig samarbeid og partnerskap med lav- og lavere mellominntektsland.

- Bidra til global kunnskapsproduksjon om måloppnåelse av FN's bærekraftsmål knyttet til fattigdom, ulikhet og utvikling, blant annet gjennom egne utlysninger og utlysninger med andre porteføljestyre.
- Fremme forskning på humanitære responser og hvilke bistandstiltak som gir best effekt.
- Fremme forskning om utdanning, kompetanse og arbeid, fred og forsoning, konflikt og sårbare stater, migrasjon, menneskerettigheter, vold (inkludert kjønnsbasert vold), klimaendringer og naturkriser, matsikkerhet og rettferdig omstilling, for å redusere fattigdom og ulikhet og fremme bærekraftig utvikling.

Prioritering 4: Porteføljestyret vil prioritere forskning for å redusere helseulikhet og styrke helsesikkerhet globalt og særlig i lav- og lavere mellominntektsland

Prioriteringen skal særlig bidra til mål 1 og mål 3.

Verden preges av global helseulikhet, og lav- og lavere mellominntektsland bærer den største sykdomsbyrden. Smittsomme og ikke-smittsomme sykdommer som ikke blir forebygget eller behandlet grunnet svake helsesystemer og manglede og ulik tilgang på trygge helsetjenester, gjør sårbare grupper spesielt utsatt for helseutfordringer, fattigdom og for tidlig død. For å finne gode løsninger, kreves forskning som gir tettere kobling mellom kunnskap, policy og implementering. Denne prioriteringen følger opp FN's bærekraftsmål 3 *God helse og livskvalitet*, som skal sikre god helse og fremme livskvalitet for alle. Forskning på bedre helse for sårbare grupper i lav- og lavere mellominntektsland skal bidra til å nå målet om å halvere tidlig død innen 2050. Helseutfordringene henger tett sammen med fattigdom, ulikhet og utvikling.

Tiltak:

- Fremme ansvarlig og likeverdig samarbeid og partnerskap med lav- og lavere mellominntektsland.
- Bidra til global kunnskapsproduksjon om global helse gjennom egne utlysninger, utlysninger med andre porteføljestyre og internasjonalt forskningssamarbeid.
- Fremme forskning på bærekraftige helsesystemer og primærhelsetjenester for å redusere helseulikhet, oppnå universell helsedekning og styrke helsesikkerheten, inkludert forskning på digital helse, helseteknologi og finansieringsmekanismer.
- Fremme forskning på de 15 helsetilstandene anbefalt av Lancet CIH 3.0 og Stoltenberg-utvalget, inkludert smittsomme sykdommer, mødrehelse og ikke-smittsomme sykdommer. I tillegg fremme forskning knyttet til mental helse og seksuell og reprodutiv helse og rettigheter.
- Fremme tverrfaglig forskning på klima og helse, inkludert forskning som legger én-helse-tilnærming til grunn.

Prioritering 5: Porteføljestyret vil styrke internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid

Prioriteringen skal særlig bidra til mål 1, mål 2, mål 3 og mål 4.

Internasjonalt samarbeid er avgjørende for å oppnå høy kvalitet i forskning og høyere utdanning, og for å utvikle verdensledende fagmiljøer. Gjennom internasjonalt samarbeid utveksles og videreutvikles kunnskap og kompetanse på tvers av landegrensener, noe som bringer nye perspektiver til norsk forskning og muliggjør komparativ forskning. Det må legges til rette for at norske aktører innenfor porteføljens ansvarsområder utnytter mulighetene i det europeiske forsknings- og innovasjonsarbeidet, i det nordiske samarbeidet, og i samarbeid med prioriterte land utenfor Europa

(Panorama-strategien). Prioriteringen støtter også opp under Langtidsplanens ambisjon om å *bidra til å fremme akademisk frihet gjennom internasjonalt samarbeid*.

Tiltak:

- Fremme deltakelse i internasjonale utlysninger og forskningssamarbeid på områder av strategisk interesse for Norge.
- Fremme internasjonalt samarbeid med Panorama-landene.
- Fremme ansvarlig og likeverdig samarbeid og partnerskap med lav- og lavere mellominntektsland, og særlig afrikanske land.
- Fremme ansvarlig internasjonalt kunnskapsamarbeid, inkludert forskningssikkerhet.

Prioritering 6: Porteføljestyret vil prioritere samarbeid og kunnskapsdeling for at forskningen skal være relevant og komme raskere i bruk

Prioriteringen skal særlig bidra til mål 4 og mål 5.

For å sikre at forskningen tas i bruk, må denne være tilgjengelig, forståelig og relevant. Det forutsetter utveksling av kompetanse og kunnskap mellom forskningsmiljøer og aktører som vil og bør anvende forskning og innovasjon, lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Det er behov for samspill mellom forskningssektoren, offentlig sektor, næringsliv og sivilsamfunn.

Tiltak:

- Stimulere til at kunnskapen implementeres og tas i bruk.
- Bidra til møteplasser og samskaping mellom forskere og sentrale aktører.
- Involvere aktører fra offentlig sektor, sivilsamfunn og næringsliv i forskning og stimulere til sektorovergripende samarbeid.
- Styrke forsker- og forskningskompetanse i offentlig sektor, næringsliv og sivilsamfunn.

Prioritering 7: Porteføljestyret vil prioritere forskning med høy faglig kvalitet, og teoretisk og metodologisk mangfold

Prioriteringen skal særlig bidra til mål 1 og mål 2.

Porteføljen skal investere i forskning og innovasjon som styrker vår evne til å møte, forstå og håndtere stadig mer komplekse og skiftende samfunnsutfordringer. Dette krever investering i forskning og innovasjon av høy kvalitet, med ulike faglige tilnærminger, som stiller nye spørsmål, inkluderer ulike teoretiske perspektiver, og som benytter egnede forskningsmetoder og -design. På visse forskningsområder kan det være behov for særlige prioriteringer av faglig og metodisk art. Det er viktig å gi rom for grunnleggende, uavhengig og kritisk forskning på porteføljestyrets ansvarsområder. God forskerrekuttering og kompetansebygging er forutsetninger for å sikre nødvendig forskningskompetanse.

Tiltak:

- Fremme kunnskap med helhetlige tilnærminger til samfunnsutfordringer.
- Fremme fler- og tverrfaglighet, transdisiplinær forskning og innovasjon, og stimulere til økt innslag av humanistiske, juridiske og teknologiske perspektiver.
- Fremme fri og uavhengig forskning.
- Fremme kapasitetsbygging og rekruttering innenfor strategiske områder.

- Bidra til kjønnsbalanse, geografisk og institusjonell spredning blant prosjektene i porteføljen.

Utkast til
Porteføljeplan
versjon 23.01.25

Gjelder fra 2025

HELSE
- til godkjenning i styret

Innhold

1	Utfordringer og muligheter	2
2	Om porteføljen	3
2.1	Porteføljens avgrensning	3
2.2	Finansiering	4
2.3	Utvikling av porteføljen.....	5
3	Mål for porteføljen	6
4	Porteføljestyrets prioriteringer og tiltak	7

Om porteføljestyring

Gjennom porteføljestyring skal Forskningsrådet utvikle sin totale portefølje strategisk og helhetlig for samlet sett å oppnå [målene som regjeringen har satt for Forskningsrådet](#), etterleve [vedtektene](#), bidra til mål og prioriteringer i [Langtidsplan for forskning og høyere utdanning \(LTP\)](#). Porteføljestyrene skal, hver for seg og samlet, følge opp disse overordnede føringene og realisere Forskningsrådets [strategi](#), samt stortingsmeldinger, strategier og tildelingsbrev innenfor sine respektive porteføljeområder

Porteføljeplanen er det overordnede styringsdokumentet for hvert porteføljestyre og skal skape forutsigbarhet for søkere og finansierende departementer. Planen er gyldig inntil det er behov for oppdatering.

Porteføljeplanen blir iverksatt gjennom en investeringsplan som oppdateres årlig med utgangspunkt i en analyse av porteføljen og øvrig nasjonal og internasjonal FoU-innsats. Investeringsplanen viser hvordan porteføljestyret prioriterer sine midler til ulike utlysninger og andre tiltak.

Porteføljeanalysen ligger til grunn for porteføljestyrets årlige rapport til Forskningsrådets styre. Analysen er også et viktig grunnlag for porteføljestyrets innspill til Forskningsrådets budsjettforslag og årsrapport.

1 Utfordringer og muligheter

Helse er en tematisk prioritering i [Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning \(LTP\)](#) som beskriver de spesifikke utfordringene og kunnskapsbehovene som samfunnet og forskningssystemet står overfor.

God helse, livskvalitet og friskere aldring er viktig for et godt liv og muligheten til å bidra og delta i samfunnet. Sosial ulikhet og kjønnsforskjeller i helse, demografiske endringer, utvikling i sykdomsbyrden med et høyt innslag av ikke-smittsomme sykdommer, økende helseutgifter og en synkende sysselsettingsrate gir økt behov for et kunnskapsbasert folkehelsearbeid. Det er behov for bedre data om folkehelse og forskning på tiltak og deres helsegevinst, kostnadseffektivitet og

uintenderte konsekvenser. Det er behov for tiltak basert på tverrfaglig kunnskap som fremmer inkludering og reduserer utenforskap og psykisk uhelse, spesielt blant barn og unge.

I tillegg til mer grunnleggende kunnskap om årsaker og tiltak, er det behov for mer klinisk og praksisnær forskning som danner grunnlaget for en kunnskapsbasert praksis. Det er behov for bedre integrering av forskning i klinisk praksis og pasientbehandling. En bredere anvendelse av persontilpasset medisin innenfor ulike fag- og teknologiområder vil kreve en bedre helhet av forskning og behandling, kompetanse, infrastruktur, bedre IKT-løsninger og samarbeid på tvers av sektorer. Deltakelse i forskning og fagutvikling er dessuten viktig for å rekruttere og beholde helsepersonell i alle grupper, på tvers av tjenestenivåene og innenfor både somatikk, psykisk helse og rusarbeid.

Bedre kunnskap gjennom forskning er sentralt for utviklingen av fremtidens bærekraftige helse-, omsorg- og velferdstjeneste. Det er et særlig stort kunnskapsbehov i de kommunale helse- og omsorgstjenestene og den fylkeskommunale tannhelsetjenesten. Innovasjon og samarbeid med næringslivet er sentralt. Endringer i organisering, oppgavedeling og bruk av arbeidsbesparende innovasjoner forutsetter deltakelse i utviklings- og innovasjonsarbeid. Det er viktig å evaluere effektene av nye innovasjoner og bruke helsedata systematisk. Muliggjørende teknologier har potensial til å skape store endringer på tvers av ulike sektorer. De kan bidra til innovasjon, forskning og utvikling av personellbesparende løsninger.

Forskningsdrevet og behovsdrevet innovasjon er en viktig kilde til omstilling og helt nødvendig for å sikre fremtidig verdiskaping, løse de utfordringene som samfunnet står overfor og utvikle helsenæringen. Helsenæringen er en viktig leverandør av produkter og tjenester som er nødvendig for fremtidens bærekraftige helsetjeneste. Sterke forsknings- og kunnskapsmiljøer og et godt utviklet internasjonalt kunnskapssamarbeid står helt sentralt i dette arbeidet.

Sammenhengen mellom dyr og menneskers helse, og miljø er komplekse og krever en helhetlig tilnærming. I et globalt helseperspektiv er det viktig å øke kunnskapen om beredskap og bekjempe tverrsektorielle helseutfordringer som antimikrobiell resistens og pandemier.

2 Om porteføljen

Denne porteføljeplanen omfatter Forskningsrådets totale innsats innenfor porteføljestyret for helse sitt ansvarsområde. Dette kalles helseporteføljen og omfatter alle Forskningsråds-, SkatteFUNN og EU-prosjekter.

2.1 Porteføljens avgrensning

Forskningsrådets portefølje av aktive prosjekter omfatter prosjekter som Forskningsrådet finansierer eller som har midler fra EUs rammeprogram for forskning og innovasjon eller andre finansieringskilder Forskningsrådet har ansvar for å mobilisere søkere til, herunder SkatteFUNN. Forskningsrådet kategoriserer alle innvilgede prosjekter langs ulike dimensjoner og denne kategoriseringen ligger til grunn for inndelingen av prosjekter i 11 porteføljer. Prosjekter med støtte

fra EUs rammeprogram merkes tilsvarende. Porteføljene kan overlape hverandre ettersom ett prosjekt kan ha flere formål og dermed inngå i flere porteføljer.

Helseporteføljen inkluderer hele fagområdet medisin og helsefag. Mange fag og disipliner under andre fagområder inngår også i helseprosjektene. Det gjelder særlig fagområdet teknologi, men også naturvitenskap og matematikk, samfunnsvitenskap og humaniora. Porteføljen er bredt tematisk definert: Human helse og helsefremmende forhold, livskvalitet, forebygging, diagnostikk, behandling av sykdommer og funksjonsbegrensninger, rehabilitering og organisering og effektivisering av tjenestene i helse- og omsorgssektoren. Et helhetlig og integrert tjenestetilbud innebærer samhandling med arbeids- og velferdstjenester og tjenester knyttet til barne- og familievern.

Resultater, kunnskap og innovasjon som porteføljen frambringer, har mange brukere i offentlig helseforvaltning, på nasjonalt og regionalt nivå innenfor flere politikkområder, praksisfelt, arbeids- og næringsliv, og vil anvendes i hele helse- og omsorgssektoren, inkludert brukerorganisasjoner og sluttbrukere. Helse- og omsorgssektoren inkluderer folkehelsefeltet og tannhelsetjenesten, og omfatter alle private og offentlige leverandører av helse- og omsorgstjenester og helsenæringen. Forsknings- og innovasjonsaktører i privat og offentlig sektor og i forskningsorganisasjonene selv er også viktige brukere av forsknings- og innovasjonsresultater fra helseporteføljen.

Helseporteføljen omfatter grunnforskning, eksperimentell forskning, translasjonsforskning, anvendt forskning og utviklingsarbeid. Sistnevnte kan spesifiseres i verifisering og pilotering/demonstrasjon. Helseporteføljen omfatter også forskningsbasert innovasjon og tidligfase kommersialisering.

2.2 Finansiering

Helseporteføljen var i 2023 på totalt 2,536 mrd. kroner, som vist i figur 1. Av dette utgjorde den målrettede innsatsen fra porteføljestyret ca. 22 prosent og finansieringen fra øvrige porteføljestyre ca. 54 prosent. Finansieringen fra EUs rammeprogram ca. 24 prosent.

Figur 1. Finansieringskilder til prosjektene i porteføljen eksklusiv SkatteFUNN (2023).

Gjennom SkatteFUNN kan bedrifter søke skattefradrag for 19 prosent av kostnadene til et FoU-prosjekt. Den totale SkatteFUNN-porteføljen besto i 2023 av 4829 aktive prosjekter, og Finansdepartementet estimerer skattefradraget for disse på 3,2 mrd. kroner for 2023, hvor helsenæringen utgjør ca. 11 prosent. Prosjektene er ikke direkte koblet til Forskningsrådets porteføljer, men er merket med den bransjen eller næringen der prosjektet antas å ha størst anvendelse.

Porteføljestyrets egne investeringer utgjorde 558,1 millioner kroner i 2023. Helse- og omsorgsdepartementet tildelte 389,5 millioner kroner til de sektorpolitiske områdene helse-, omsorgs- og velferdstjenester, folkehelse, klinisk praksis og global helse. I tillegg tildelte Kunnskapsdepartementet (KD), Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID) og Barne- og familiedepartementet (BLD) henholdsvis 64,4 millioner kroner, 40,9 millioner kroner og 14,9 millioner kroner.

2.3 Utvikling av porteføljen

Porteføljestyret for helse har et rådgivningsansvar overfor Forskningsrådets styre i strategiske saker som budsjettinnspill, strategier, relevante høringer, etc. som er av betydning for utvikling og status i porteføljen. Fagevalueringer er også en viktig del av kunnskapsgrunnlaget for utvikling av porteføljen. Porteføljestyret har et overordnet ansvar for all helseforskning i Forskningsrådet. Porteføljen har berøringspunkter mot flere porteføljer og porteføljestyrets råd vil derfor ha betydning for Styret og andre porteføljestyre.

Porteføljestyret vil se egne investeringer i lys av de samlede investeringene i helseporteføljen og basere sine valg på den årlige porteføljeanalysen. For porteføljestyret er det særlig viktig å følge med på utviklingen i porteføljer som er innrettet mot helse- og velferdsforskning samt innovasjon i både offentlig og privat sektor.

Store deler av helseporteføljen er innenfor porteføljene Banebrytende forskning, Innovasjon, Muliggjørende teknologier og Forskningssystemet. Også porteføljestyrene for Demokrati og global utvikling, Velferd og utdanning, Mat og bioressurser og Klima og miljø gir mindre, men viktige bidrag for porteføljens måloppnåelse. Det er derfor nødvendig med et helhetsblikk og sikre sammenhenger for å kunne ivareta bredden i helseporteføljen.

Det er viktig at aktørene i helseprosjektene har tilgang til nasjonal- og internasjonal infrastruktur som fremmer forskning av høy kvalitet og relevans, styrker internasjonalt samarbeid og bidrar til innovasjon og næringsutvikling. Helsedata er omfattende, verdifulle og utgjør et unikt informasjons- og kunnskapsgrunnlag for helsesektoren. Porteføljestyret vil bidra med råd for å skape en mer effektiv infrastruktur for helseforskning og legge til rette for gjenbruk og deling av helsedata samt bruk av kunstig intelligens (KI) på en sikker og etisk måte.

Nasjonalt og internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid må sees i sammenheng. Porteføljestyret vil søke en hensiktsmessig balanse mellom nasjonale utlysninger og deltakelse i nordiske og europeiske satsinger, samt annet internasjonalt samarbeid. Helse er et av de prioriterte områdene i Horisont Europa. Porteføljestyret vil følge med på utviklingen av den EU-finansierte porteføljen og bidra med råd om innretningen i relevante fora. Samspill og synergi mellom nasjonale og internasjonale virkemidler vil være en viktig ambisjon for porteføljestyret.

Forskningsrådets helseportefølje utgjør ca. 15 prosent av de samlede nasjonale offentlige FoU-utgiftene på helseområdet. God arbeidsdeling og samhandling mellom Forskningsrådet og de forskningsutførende sektorene og samspill med aktører i helse- og omsorgssektoren er en forutsetning for å utvikle helseporteføljen i ønsket retning. Forskningsrådets prioriteringer bør være komplementære til andre aktørers roller, prioriteringer og innsats, herunder de regionale helseforetakene. Forskningsrådet vil arbeide for synergier og samarbeide om koordinert innsats og større effekter.

3 Mål for porteføljen

Målene for alle porteføljepleanene er avledet av LTP og regjeringens mål for Forskningsrådet, og hvert porteføljestyre må legge dette til grunn. Målene skal adresseres både gjennom porteføljestyrets rådgivning til Styret og gjennom porteføljestyrets egne investeringer.

Mål 1: Porteføljen skal bidra til fornyelse og øke kvaliteten på forskning som bidrar til god folkehelse, treffsikker behandling og bærekraftige helse- og omsorgstjenester

Måloppnåelse vil bli vurdert på basis av blant annet bibliometriske data, norske fagmiljøers attraktivitet som samarbeidspartnere og deres gjennomslag i internasjonale utlysninger.

Mål 2: Porteføljen skal bidra til flere verdensledende helseforskningsmiljøer

Måloppnåelse vil bli vurdert på basis av blant annet bibliometriske data, norske forskningsmiljøers gjennomslag i internasjonale utlysninger og resultater fra fagevalueringer.

Mål 3: Porteføljen skal styrke evnen til bærekraftig omstilling i offentlig helse- og omsorgssektor

Måloppnåelsen vil bli vurdert på basis av blant annet samarbeid med offentlig sektor i prosjekter og relevans for politikk- og forvaltningsområder.

Mål 4: Porteføljen skal bidra til økt konkurransevne i helsenæringen

Måloppnåelsen vil bli vurdert på basis av blant annet nye eller forbedrede produkter og tjenester eller virksomhetsprosesser.

Mål 5: Kunnskap, funn og resultater innenfor helseporteføljen skal deles og tas i bruk

Måloppnåelsen vil bli vurdert i lys av blant annet samarbeid på tvers av sektorer og brukermedvirkning i prosjektene, utvikling i åpen publisering og bidrag til kunnskapsoverføring gjennom populærvitenskapelig og vitenskapelig formidling.

4 Porteføljestyrets prioriteringer og tiltak

Forskningsrådet har policydokumenter og handlingsplaner som utfyller Forskningsrådets strategi, knyttet til blant annet etikk og samfunnsansvar, kjønnsbalanse og mangfold, rekruttering og internasjonalt samarbeid (se Forskningsrådets [nettsider for forskningspolitikk og strategier](#)). Mange av disse dokumentene inneholder prioriteringer og tiltak som gjelder hele Forskningsrådets portefølje, og dermed også porteføljen for helse. De vil dermed komme i tillegg til porteføljestyrets egne prioriteringer og tiltak listet under. De årlige tildelingsbrevene fra departementene kan introdusere nye prioriteringer eller tiltak.

Prioritering 1: Porteføljestyret skal fremme fagutvikling innenfor fagområder som er viktig for utviklingen av en bærekraftig helse- og omsorgssektor.

Prioriteringen skal særlig bidra til Mål 1: Porteføljen skal fornye og øke kvaliteten på forskning som bidrar til god folkehelse, treffsikker behandling og bærekraftige helse- og omsorgstjenester og Mål 2: Porteføljen skal bidra til flere verdensledende forskningsmiljøer

Porteføljestyret vil rette innsatsen mot kvalitets- og kapasitetsbygging og samarbeid for å utvikle fremtidens helse- og omsorgstjeneste på en bærekraftig måte. I møte med de sammensatte helse- og omsorgsutfordringene er tverrfaglig forskning som integrerer metoder, data, perspektiver, konsepter og teorier fra ulike fagområder avgjørende for nye perspektiver og tilnærminger. Humaniora, utdanningsvitenskap og samfunnsvitenskap kan være en viktig driver for implementering av kunnskap og tiltak, og for samarbeid og brukermedvirkning. Ny teknologi inkludert kunstig intelligens (KI) og kvanteteknologi, kan revolusjonere helse- og omsorgssektoren. Integrering av slik ny teknologi kan bidra til bedre beslutninger, forebygging av sykdommer, mer effektive tjenester og gi bedre helseutfall for pasienter og innbyggere.

Tiltak:

- a) Etterspørre sikker og effektiv bruk av ny teknologi og KI i forsknings- og innovasjonsprosesser og kunnskap om konsekvenser av KI for helse.
- b) Etterspørre tverrfaglig forskning og innovasjon som inkluderer samfunnsvitenskapelige og humanistiske perspektiver og adresserer både tverrsektorielle og globale helseutfordringer, med vekt på kultursensitivitet som anerkjenner mangfoldet av språk, tradisjoner og kulturelle verdier i Norge inkludert samisk språk og kulturforståelse, herunder følge opp sannhets- og forsoningskommisjonens rapport.

- c) Øke kunnskapen om sammenhengen mellom folkehelse, matsystemet, klima og miljø inkludert én helse-perspektivet i samarbeid med andre porteføljestyre.
- d) Styrke forskning og innovasjon for bedre helseberedskap.
- e) Bidra med råd for å skape en mer effektiv infrastruktur for helseforskning og innovasjon som legger til rette for bruk, gjenbruk, kobling og deling av helsedata på en sikker og etisk forsvarlig måte.
- f) Følge opp fagevalueringer som er sentrale for porteføljen.
- g) Bidra til forskerrekuttering på områder med identifisert rekrutteringsbehov.

Prioritering 2: Porteføljestyret skal finansiere forskning og innovasjon som bidrar til god folkehelse, treffsikker behandling og bærekraftige tjenester.

Prioriteringen skal særlig bidra til *Mål 1: Porteføljen skal fornye og øke kvaliteten på forskning som bidrar til god folkehelse, treffsikker behandling og bærekraftige helse- og omsorgstjenester.*

Bærekraftig folkehelse handler om å fremme og opprettholde befolkningens helse på en måte som er økonomisk, sosialt og miljømessig bærekraftig. Dette inkluderer å sikre at helse- og omsorgstjenestene kan møte dagens og fremtidens behov på en bærekraftig måte. For at helse- og velferdstjenestene skal være helhetlige og integrerte er det behov for bedre samordning mellom helse- og omsorgstjenestene, arbeids- og velferdstjenestene, barnevern og familievern. Ved å anvende muliggjørende teknologier og personellbesparende løsninger, kan man oppnå betydelige gevinster i form av økt effektivitet og bedre ressursutnyttelse. Når disse teknologiene kombineres med klinisk og praksisnær forskning, kan de gi verdifulle innsikter og forbedringer. Dette bidrar til å utvikle mer effektive og bærekraftige helse- og omsorgstjenester som bedre møter befolkningens behov.

Tiltak:

- a) Finansiere prosjekter som leverer kunnskapsbaserte folkehelse tiltak på tvers av sektorer.
- b) Finansiere prosjekter som leverer treffsikker forebygging, diagnostikk, behandling og rehabilitering gjennom hele livsløpet.
- c) Finansiere prosjekter som skaper trygge, likeverdige, tilpassede og koordinerte helse- og omsorgstjenester av høy kvalitet.
- d) Finansiere prosjekter som styrker den praksisnære forskningen og samhandlingen i og mellom de offentlig finansierte helse- og omsorgstjenestene, arbeids- og velferdstjenestene og barne- og familievernet og relevant næringsliv for å skape mer helhetlige tjenestetilbud.
- e) Finansiere prosjekter som bidrar til økt kunnskap om kvinners helse og helse i et kjønnsperspektiv.
- f) Finansiere prosjekter om implementering og evaluering av nye tiltak, metoder og praksis.

Prioritering 3: Porteføljestyrets investeringer skal utløse økt forskning- og innovasjonsinnsats i de kommunale helse- og omsorgstjenestene.

Prioriteringen skal særlig bidra til *Mål 3: Porteføljen skal styrke evnen til bærekraftig omstilling i offentlig helse- og omsorgssektor.*

For å nå målet om en bærekraftig helse- og omsorgssektor må potensialet de kommunale tjenesteområdene, inkludert fastlegetjenestene, har som forsknings- og innovasjonsarena utnyttes bedre. Kommunenes samarbeidsarena for forskning (KSF) spiller en viktig rolle for å styrke

infrastrukturen for forskning og kunnskapsutvikling i kommunal sektor. Personellbesparende løsninger kan være svært effektive for å møte utfordringene i sektoren.

Tiltak:

- a) Finansiere samarbeidsprosjekter mellom kommuner og forskningsinstitusjoner basert på behov i kommunene og de kommunale helse- og omsorgstjenestene.
- b) Prioritere forskning og innovasjon som styrker bærekraften i de kommunale helse- og omsorgstjenestene.
- c) Bidra til økt samspill mellom forskningsinstitusjoner og de kommunale helse- og omsorgstjenestene og samhandling med spesialisthelsetjenesten.
- d) Bidra til at kunnskapen tas i bruk gjennom økt forskningssamarbeid, brukermedvirkning og involvering av næringsliv og frivillig sektor.

Prioritering 4: Porteføljestyret vil fremme verdiskaping i helsenæringen som skaper produkter og tjenester for en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste.

Prioriteringen skal særlig bidra til *Mål 4: Porteføljen skal bidra til økt konkurransevne i helsenæringen og Mål 5: Kunnskap, funn og resultater innenfor helseporteføljen skal deles og tas i bruk.*

Innovasjon og samarbeid med næringslivet er sentralt for å bidra til verdiskaping i helsenæringen og skape bærekraftige helse- og omsorgstjenester, som også omfatter urfolksperspektiver der det er relevant. Arbeidsbesparende innovasjoner kan bidra til å møte utfordringene. Helseindustrien har et stort potensial for verdiskaping og samfunnsnytte, nasjonalt og globalt. For å lykkes, er det viktig at det offentlige og næringslivet samarbeider tett.

Tiltak:

- a) Finansiere forpliktende samarbeidsprosjekter mellom offentlig sektor, forskningsorganisasjoner og næringsliv for å skape innovasjoner basert på behov hos pasienter, befolkningen og de offentlige helsetjenestene.
- b) Bidra til økt verdiskaping i helsenæringen gjennom støtte til forskning som bidrar til bedre og mer bærekraftige produksjonsmetoder, uttesting og skalering i Norge.
- c) Bidra til å utnytte offentlig helsedata til næringsutvikling og økt bærekraft i offentlig sektor.
- d) Bidra til at flere ideer, resultater og kunnskap fra forskningsinstitusjonene blir testet ut for å komme til anvendelse i næringsliv og offentlig sektor.

Prioritering 5: Porteføljestyret vil fremme internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid

Prioriteringen skal bidra til alle målene for porteføljen.

Gjennom internasjonalt forskningssamarbeid får Norge økt tilgang på kunnskap, partnerskap, nettverk, infrastrukturer og markeder.

Tiltak:

- a) Bidra til nordisk og internasjonalt samarbeid gjennom deltakelse i strategisk viktige internasjonale nettverk og partnerskap på områder av stor betydning for helse og beredskap.
- b) Sikre samspill mellom nasjonale og internasjonale utlysninger.
- c) Bidra til økt innovasjonskraft og eksport av norsk helsenæring.

Porteføljeplan

Gjelder fra 2025

Velferd og utdanning
- til godkjenning i styret

Innhold

1	Utfordringer og muligheter	2
2	Om porteføljen	3
2.1	Porteføljens avgrensning	3
2.2	Finansiering.....	4
2.3	Utvikling av porteføljen.....	4
3	Mål for porteføljen.....	5
4	Porteføljestyrets prioriteringer og tiltak.....	5

Om porteføljestyling

Gjennom porteføljestyling skal Forskningsrådet utvikle sin totale prosjektportefølje strategisk og helhetlig for samlet sett å oppnå [målene som regjeringen har satt for Forskningsrådet](#), etterleve [vedtektene](#) og bidra til mål og prioriteringer i [Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2023-2032](#) (Langtidsplanen). Porteføljestyrene skal, hver for seg og samlet, følge opp disse overordnede føringene og realisere Forskningsrådets [strategi](#) innenfor sine respektive porteføljeområder.

Porteføljeplanen er det overordnede styringsdokumentet for hvert porteføljestyre og skal skape forutsigbarhet for søkere og finansierende departementer. Planen er gyldig inntil det er behov for oppdatering.

Porteføljeplanen iverksettes gjennom en investeringsplan som oppdateres årlig med utgangspunkt i en analyse basert på tilgjengelig statistikk om porteføljen og øvrig nasjonal og internasjonal FoU-innsats. Investeringsplanen viser hvordan porteføljestyret vil prioritere sine tilgjengelige midler til ulike utlysninger og andre aktiviteter. De samlede føringene i tildelingsbrev fra departementene ivaretas i investeringsplanene og gjennom andre tiltak. Porteføljeanalysen vil også ligge til grunn for porteføljerapporten, som er porteføljestyrets årlige rapport til Forskningsrådets styre om sin aktivitet og porteføljens måloppnåelse. Analysen er også viktig for å vurdere porteføljens måloppnåelse, gi innspill til Forskningsrådets budsjettforslag og bidra til Forskningsrådets årsrapport.

1 Utfordringer og muligheter

Langtidsplanen og Forskningsrådets strategi danner det viktigste grunnlaget for porteføljeplanen. Langtidsplanen beskriver mål om et «demokratisk og bærekraftig samfunn med høy verdiskaping, rettferdig fordeling, utbredt tillit i befolkningen og gode offentlige tjenester over hele landet». I tråd med Forskningsrådets strategi skal porteføljen for velferd og utdanning bidra gjennom å støtte grunnleggende og anvendt forskning og forskningsbasert innovasjon av høy kvalitet. Innsatsen skal støtte opp under samfunnets evne til å møte og håndtere utfordringer og ta kunnskap raskere i bruk.

Innsatsen i porteføljen treffer spesielt Langtidsplanens mål om sosial og økonomisk bærekraft, samt kvalitet og tilgjengelighet i forskning og høyere utdanning. I tillegg er prioritering av kunnskap og kompetanse for å styrke tillit og fellesskap særlig relevant.

For å styrke velferdssamfunnets bærekraft er det avgjørende å forstå de økonomiske og sosiale systemene og prosessene, og det komplekse samspillet mellom disse. Økonomisk bærekraftig utvikling handler om å sikre økonomisk trygghet for både mennesker og samfunn. Langtidsplanen understreker at Norge har et godt utgangspunkt for å møte de store samfunnsutfordringene. Vi trenger imidlertid mer kunnskap om hvordan teknologisk og demografisk utvikling, samt endringer relatert til rettsliggjøring, klima, miljø og internasjonale forhold, får strukturelle og samfunnsmessige konsekvenser. Vi må styrke vår kompetanse om hvordan vi kan hindre utilsiktede virkninger og

samtidig ha evnen til å utnytte mulighetene som ligger i blant annet digitalisering og kunstig intelligens (KI). Et godt utdanningssystem vil sammen med en sterk forsknings- og utviklingsinnsats styrke evnen til innovasjon og nyskaping. Velferdssamfunnets bærekraft avhenger videre av at vi klarer å opprettholde et produktivt og omstillingsdyktig arbeidsliv.

Sosial bærekraft beskrives i Langtidsplanen som forhold som fremmer gode livsbetingelser, helse og livskvalitet, samt en rettferdig fordeling av fordeler og byrder i samfunnet. I en tid med raske omstillinger understrekes behovet for å styrke tillit og fellesskap og motvirke tendenser til polarisering. Selv om Norge har et godt utgangspunkt for å ivareta sosial bærekraft, peker Langtidsplanen på særlig tre utfordringer med behov for økt kunnskap: 1) sikre deltakelse og mangfold på fellesarenaer, 2) motvirke utenforskap, og 3) utvikle en innovativ og effektiv offentlig sektor som leverer gode tjenester til brukerne.

For å møte disse utfordringene er det avgjørende med forskning som støtter opp under en kunnskapsbasert politikk og offentlig sektor. Vi må sikre et godt utdanningssystem som gir nødvendig kompetanse for deltakelse i samfunnet gjennom hele livet. Det trengs kunnskap om hvordan vi kan forebygge og motvirke nye former for utenforskap og ulikhet og hvordan kulturelle og sosiale arenaer innrettes slik at de motiverer en mangfoldig befolkning til aktiv deltakelse. Dette inkluderer å sikre et mangfoldig og inkluderende arbeidsliv og et aktivt sivilsamfunn som støtter opp under samfunnsdeltakelse og den offentlige samtalen. Langtidsplanen fremhever videre betydningen av en kunnskapsbasert migrasjons- og integreringspolitikk, og at ambisjoner om mer mangfold og likestilling og mindre diskriminering må understøttes av forskning.

Langtidsplanen understreker at et inkluderende samfunn krever sosial tilhørighet og identitet, både hos majoritets- og minoritetsbefolkningen. Det trengs forskning på kultur- og identitetsspørsmål, inkludert historiske og religiøse dimensjoner, samt på urfolks og nasjonale minoriteters kultur- og samfunnsutvikling. Det trengs også mer kunnskap om hvordan vi kan sikre en trygg og god oppvekst og barn og unges deltakelse i sosiale fellesskap. Langtidsplanen lanserer derfor samfunnsoppdraget for inkludering av barn og unge i utdanning, arbeid og samfunnsliv, og dette inngår i porteføljen.

2 Om porteføljen

2.1 Porteføljens avgrensning

Forskningsrådets portefølje av aktive prosjekter omfatter prosjekter som Forskningsrådet finansierer, som har midler fra EUs rammeprogram for forskning og innovasjon eller andre finansieringskilder hvor Forskningsrådet har et mobiliseringsansvar. Prosjektene kategoriseres langs ulike dimensjoner relatert til tema, fag, FoU-verdikjede og anvendelse. Det er dette som ligger til grunn for inndelingen av prosjekter i elleve porteføljer. Porteføljene er ikke gjensidig utelukkende, men kan ha varierende grad av overlapp, der et prosjekt kan inngå i flere porteføljer.

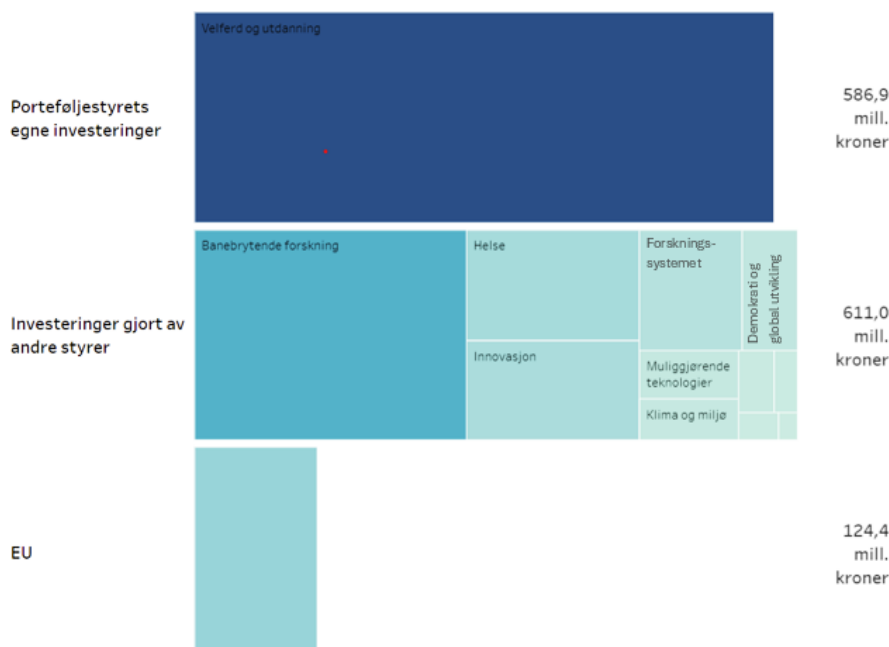
Porteføljen for velferd og utdanning er tematisk bred og dekker problemstillinger, utfordringer og muligheter innenfor velferd, utdanning, arbeid, kultur og medier. Tverrgående temaer omfatter inkludering og deltakelse på sentrale samfunnsarenaer i alle livets faser, ulikhet, sosial og økonomisk trygghet, og mangfold og likestilling. Ansvarsområder inkluderer forskning på velferd og arbeids- og velferdstjenester, oppvekst, ulike livs- og familieforhold, migrasjon og integrering, samt samfunnsøkonomiske og rettslige utfordringer. Porteføljen dekker videre utdanningssystemets rolle i samfunns- og arbeidsliv og omhandler hele utdanningsløpet og -sektoren, fra barnehage til høyere utdanning og livslang læring. Forskning på arbeidsliv og arbeidsmarked er også innenfor porteføljens ansvarsområde. Forskningen omhandler videre kunst og kultur, medier og deres samfunnsrolle og historiske og andre kulturelle dimensjoner ved samfunn og samfunnsutvikling. Det er berøringspunkter med andre porteføljer, blant annet knyttet til forskning på tjenester. Forskningen har relevans for Norge og norske forhold.

Prosjekter inngår dersom de faller inn under temaområdene som er beskrevet ovenfor og bidrar til porteføljens mål. Porteføljen har slik ingen avgrensninger når det gjelder fag, disipliner og metoder. Innsatsen fordeler seg mellom grunnleggende og anvendt forskning og forskningsbasert innovasjon.

Porteføljens brede tematiske og faglige inngang gjenspeiles i hvordan og på hvilke områder forskningen anvendes. Individuer, miljøer og andre aktører som har nytte av porteføljens forskning, ofte kalt brukere av forskning, utgjør en stor mangfoldig gruppe. Kunnskap og resultater anvendes på ulike måter gjennom dialog og samarbeid mellom forskere, forskningsmiljøer, andre kunnskaps- og kompetansmiljøer, samt myndigheter og offentlig sektor, herunder beslutningstakere og yrkesutøvere på alle forvaltningsnivåer. Forskingen er videre relevant for aktører i sivilsamfunnet, arbeidslivets parter, næringsliv og deltakere i den offentlige samtalen.

2.2 Finansiering

I 2023 hadde porteføljens områder en finansiering på totalt 1315 millioner kroner, som vist i figuren under. Av dette utgjorde den målrettede innsatsen ca. 44 %, mens finansieringen fra andre porteføljestyre var på ca. 46 %. Finansieringen fra EUs rammeprogram utgjorde ca. 10 %. Fordelingen av finansieringen varierer mellom porteføljens områder.

Porteføljen forvalter midler fra flere departementer, med tildelinger i 2023 fordelt som følger: Kunnskapsdepartementet (317 mill. kr), Arbeids- og inkluderingsdepartementet (131 mill. kr), Kultur- og likestillingsdepartementet (29 mill. kr), Barne- og familiedepartementet (28 mill. kr), Finansdepartementet (24 mill. kr), Kommunal- og distriktsdepartementet (3 mill. kr), Justis- og beredskapsdepartementet (2 mill. kr) og Helse- og omsorgsdepartementet (0,5 mill. kr). Omfanget av midlene og de ulike departements føringer varierer fra år til år og beskrives i tildelingsbrevene. Tallene for 2023 gir likevel et bilde som reflekterer en tendens over flere år.

2.3 Utvikling av porteføljen

Porteføljestyret gir råd til Forskningsrådets styre i strategiske saker som budsjettinnspill, strategier, relevante høringer og andre områder som er av betydning for porteføljens utvikling og status.

Porteføljestyret skal se egne investeringer i sammenheng med den samlede innsatsen på sine ansvarsområder og prioritere samarbeid med andre porteføljestyre der det er hensiktsmessig. Samarbeid med andre porteføljestyre kan ha ulike formål, for eksempel å prioritere og løfte spesifikke

tema- og fagområder og deltakelse i internasjonale satsinger. Det skal også tas hensyn til relevante internasjonale satsinger, som for eksempel gjennom NordForsk og Horisont Europa.

Porteføljestyret følger utviklingen i Horisont Europa og norsk deltakelse for å sikre koblinger til nasjonal aktivitet. De mest relevante utlysningene for porteføljen finnes under søyle 2 og klynge 2, Kultur, kreativitet og inkluderende samfunn, samt i den åpne konkurransearenaen under søyle 1. I EUs strategiske plan for Horisont Europa 2025-2027 introduseres to nye partnerskap som er relevante for porteføljen: *Resilient Cultural Heritage* og *Social Transformations and Resilience*.

3 Mål for porteføljen

Porteføljestyret skal stimulere til grunnleggende og anvendt forskning og forskningsbasert innovasjon av høy kvalitet. Målet er å bidra til en kunnskapsbasert og bærekraftig økonomisk og sosial utvikling, og en styrket forståelse for de kulturelle forutsetningene for samfunnsutviklingen. Innsatsen skal fremme inkludering på samfunnsarenaer som skole og utdanning, arbeidsliv, kultur, medieoffentlighet og sivilsamfunn, og bidra til høy kvalitet på alle nivåer i utdanningssystemet. Porteføljens forskning skal være relevant for politikk- og samfunnsutvikling, sektorer, tjenester og sivilsamfunn, slik at den kan komme til nytte og brukes av aktører på ulike nivåer.

Følgende tre mål er satt for porteføljen:

Mål 1: Porteføljen skal bidra til fornyelse og høy kvalitet i forskningen for et bærekraftig velferds- og kunnskapssamfunn.

Måloppnåelse vil bli vurdert på basis av blant annet bibliometriske data, siteringer, norske fagmiljøers attraktivitet som samarbeidspartnere og deres gjennomslag i internasjonale utlysninger.

Mål 2: Porteføljens forskning skal styrke samfunnets evne til å håndtere utfordringer og bidra til nødvendig omstilling og utvikling på porteføljens ansvarsområder.

Måloppnåelse vil bli vurdert på basis av blant annet forskningens tematiske sammensetning, omtale av forskningen i politiske dokumenter og prosjektporteføljens relevans for ulike sektorer. I tillegg kommer vurderingen av ulike samfunnsaktørers deltakelse i forskningen, tverrsektorielle samarbeid, kapasitets- og kompetansebygging og porteføljens andel av nasjonal forskningsinnsats over tid.

Mål 3: Kunnskap, funn og resultater fra porteføljen skal deles og tas i bruk.

Måloppnåelse vil bli vurdert på basis av blant annet utviklingen i vitenskapelige publikasjoner og bruker- og allmennrettet publisering og formidling, nasjonale og internasjonale forskningssamarbeid, tverrfaglige og tverrsektorielle samarbeid, samarbeid mellom forskere og samfunnsaktører og omtale av forskningen i politiske dokumenter.

4 Porteføljestyrets prioriteringer og tiltak

Porteføljestyrets prioriteringer og tiltak bygger på Langtidsplanen og Forskningsrådets overordnede strategi. I tillegg har Forskningsrådet en rekke [strategi- og måldokumenter og handlingsplaner](#) som utfyller den overordnede strategien. Disse omfatter områder som etikk og samfunnsansvar, åpen forskning, kjønnsbalanse og mangfold, rekruttering og internasjonalt samarbeid. Dokumentene inneholder prioriteringer og tiltak som gjelder for alle Forskningsrådets porteføljer og supplerer porteføljestyrets egne. Tildelingsbrevene fra departementene kan også introdusere nye tiltak.

Porteføljestyrets seks prioriteringer bygger på og opp under hverandre og må sees i sammenheng.

Prioritering 1: Porteføljestyret vil prioritere forskning og kompetansebygging som styrker velferdssamfunnets økonomiske bærekraft og utvikling.

Prioriteringen bidrar særlig til mål 1 (Porteføljen skal bidra til fornyelse og høy kvalitet i forskningen for et bærekraftig velferds- og kunnskapssamfunn) og mål 2 (Porteføljens forskning skal styrke samfunnets evne til å håndtere utfordringer og bidra til nødvendig omstilling og utvikling på porteføljens ansvarsområder).

Det er behov for kunnskap om hvordan vi kan opprettholde et økonomisk bærekraftig velferdssamfunn i møte med blant annet klima- og miljømessige endringer, internasjonal, teknologisk og demografisk utvikling, samt endringer i økonomi og økte offentlige utgifter. På porteføljens områder innebærer dette økonomisk trygghet for individer og samfunn og hvordan økonomiske og regionale forskjeller kan reduseres. Vi må også forstå samspillet mellom økonomiske og sosiale prosesser. Temaer inkluderer videre økonomiske konsekvenser av økende ulikhet, et bærekraftig velferdssystem, velferdsstatens, -ordningenes og -ytelsenens finansiering, lovregulering og organisering, og effektive og gode arbeids- og velferdstjenester. Vi trenger kunnskap som bygger opp under et godt utdanningssystem, som forutsetning for konkurransevne og vår evne til innovasjon og verdiskaping. Vi har videre kunnskapsbehov relatert til hvordan vi kan sikre et omstillingsdyktig og velfungerende arbeidsmarked, samt et produktivt og inkluderende arbeidsliv.

Tiltak:

- Investere i forskning som styrker kunnskapsgrunnlaget for et økonomisk bærekraftig velferdssamfunn relatert til velferd, utdanning, arbeid, kultur og medier.
- Bidra til en felles satsing med øvrige porteføljestyre på forskning om velferdssamfunnets bærekraft.

Prioritering 2: Porteføljestyret vil prioritere forskning og kompetansebygging som styrker velferdssamfunnets sosiale bærekraft og de kulturelle forutsetningene for dette.

Prioriteringen bidrar særlig til mål 1 (Porteføljen skal bidra til fornyelse og høy kvalitet i forskningen for et bærekraftig velferds- og kunnskapssamfunn) og mål 2 (Porteføljens forskning skal styrke samfunnets evne til å håndtere utfordringer og bidra til nødvendig omstilling og utvikling på porteføljens ansvarsområder).

Vi trenger kunnskap om de komplekse systemene mennesker og samfunn er avhengige av, og som er helt sentrale for velferdssamfunnets sosiale bærekraft. Dette inkluderer spørsmål om samfunnsmessig og institusjonell tillit og legitimitet, demokratiske prosesser, rettslige reguleringer og rettssikkerhet, og kulturelle og sosiale forutsetninger for samfunnsutviklingen. Det er behov for innsikt i inkluderings- og ekskluderingsmekanismer, hvordan vi kan motvirke utenforskap i alle livsfaser, og hvilke tiltak som fungerer i inkludering på fellesarenaer som barnehage og skole, utdanning, arbeidsliv og kulturliv, medieoffentlighet, fritid og sivilsamfunn. Dette inkluderer rollen til ulike samfunnsaktører og hvordan fellesarenaene kan innrettes slik at de motiverer til deltakelse og forebygger frafall – også sett i sammenheng med faktorer som helse, alder, funksjonsevne, kjønn, tros- og livssyn, geografi, sosial og økonomisk bakgrunn, familieforhold, kompetanse og språk og språkbruk.

Offentlig sektor og forvaltning trenger et godt datagrunnlag og forskning av høy kvalitet for å utforme gode og tilgjengelige tjenester, drive kunnskapsbasert innovasjon og samarbeide på tvers av sektorer. Vi må forstå mekanismene bak, og hvordan vi kan forebygge, sosial ulikhet og tendenser til polarisering. Det er også viktig å styrke kunnskapsgrunnlaget for likestilling, integrering og ikke-diskriminering. Vi trenger å vite mer om hvordan befolkningsutvikling, klima og miljø, migrasjon og teknologi, som KI, og tilhørende politiske og andre tiltak, virker inn på sosial bærekraft. Det er også behov for mer kunnskap om urfolk og nasjonale minoriteters språk, kultur og samfunnsutvikling.

Tiltak:

- Investere i forskning som styrker kunnskapsgrunnlaget for et sosialt bærekraftig velferdssamfunn, relatert til velferd, utdanning, arbeid, kultur og medier.

- Bidra til en felles satsing med øvrige porteføljestyrer på forskning om velferdssamfunnets bærekraft.
- Følge opp samfunnsoppdraget for inkludering av barn og unge i utdanning, arbeid og samfunnsliv, gjennom utlysninger i samarbeid med andre porteføljestyrer.
- Følge opp Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport gjennom utlysninger i samarbeid med andre porteføljestyrer.

Prioritering 3: Porteføljestyret vil prioritere forskning og innovasjon som bidrar til en informert, kunnskapsrik og kompetent befolkning.

Prioriteringen bidrar særlig til mål 1 (Porteføljen skal bidra til fornyelse og høy kvalitet i forskningen for et bærekraftig velferds- og kunnskapssamfunn) og mål 2 (Porteføljens forskning skal styrke samfunnets evne til å håndtere utfordringer og bidra til nødvendig omstilling og utvikling på porteføljens ansvarsområder).

Læring og danning er en kontinuerlig og livslang prosess som foregår på mange samfunnsarenaer. Vi trenger kunnskap om hvordan ulike barn, unge og voksne lærer og utvikler seg og kan møte fremtiden og nye utfordringer. Det er behov for forskning om hvordan vi kan sikre utdanningssystemets kvalitet og tilgjengelighet, og dets evne til å bidra til at alle kan delta aktivt i et samfunn og et arbeidsliv som er i stadig endring, både teknologisk, sosialt og kulturelt. Befolkningens utdanning og kompetanse er en grunnleggende forutsetning for å videreutvikle Norge som et demokratisk og bærekraftig velferds- og kunnskapssamfunn og for samfunnsmessig tillit og fellesskap. Urfolks språk, kultur og tradisjonskunnskap er del av dette.

Vi har behov for forskning som styrker kunnskapsgrunnlaget på brede temaområder som utdanningens betydning for den enkelte og for samfunn og arbeidsliv, om utvikling, undervisning og læring, om profesjonsutdanning og kompetanseutvikling og om styring, ledelse og organisering i utdanningssektoren. For å møte individets, arbeidslivets og samfunnets kompetansebehov, er det nødvendig med kunnskap om fleksible utdannings- og læringsmuligheter gjennom hele livet.

Tiltak:

- Investere i forskning og innovasjon som bygger et solid grunnlag for et bærekraftig kunnskapssamfunn – og særlig på områdene velferd, utdanning, arbeid, kultur og medier.
- Følge opp samfunnsoppdraget for inkludering av barn og unge i utdanning, arbeid og samfunnsliv, gjennom utlysninger i samarbeid med andre porteføljestyrer.
- Styrke koblingene mellom forskning, utdanning, profesjon og yrkesutøvelse.

Prioritering 4: Porteføljestyret vil fremme forskning av høy kvalitet og faglig, teoretisk og metodisk bredde.

Prioriteringen bidrar til mål 1 (Porteføljen skal bidra til fornyelse og høy kvalitet i forskningen for et bærekraftig velferds- og kunnskapssamfunn), mål 2 (Porteføljens forskning skal styrke samfunnets evne til å håndtere utfordringer og bidra til nødvendig omstilling og utvikling på porteføljens ansvarsområder) og mål 3 (Kunnskap, funn og resultater fra porteføljen skal deles og tas i bruk).

Porteføljen skal investere i forskning av høy kvalitet, som styrker evnen til å møte, forstå og håndtere stadig mer komplekse samfunnsutfordringer. Dette krever investering i forskning og innovasjon som benytter ulike tematiske og teoretiske tilnærminger, stiller nye spørsmål, integrerer perspektiver fra flere fagfelt og anvender ulike forskningsmetoder og -design. Det er viktig å gi rom for grunnleggende forskning og uavhengig og kritisk forskning. På enkelte forskningsområder kan det være behov for særskilte faglige og metodiske prioriteringer eller stimulere til økt forskningsaktivitet.

Tiltak:

- Identifisere og støtte områder med behov for kapasitets- og kvalitetsutvikling.
- Sørge for at tematisk, faglig, teoretisk og metodisk bredde i den samlede porteføljen ivaretas.

- Etterspørre og prioritere fler- og tverrfaglighet, spesifikke metoder og/eller flermetodiske tilnærminger når det tjener formålet.
- Fremme nasjonale forskningssamarbeid på områder hvor det tjener formålet.
- Stimulere til humanistiske og juridiske perspektiver på forskningen innenfor porteføljen.
- Følge opp fagevalueringer på fagområder som er sentrale i porteføljen.
- Følge opp [Forskningsrådets plan for rekruttering til forskning og tidlig karriere](#) blant annet ved å lyse ut midler til rekrutteringsstillinger innenfor områder med identifisert rekrutteringsbehov, og vurdere behovet for nasjonale forskerskoler på porteføljeområdet.

Prioritering 5: Porteføljestyret vil prioritere samarbeid og kunnskapsdeling for at forskningen skal være relevant og komme raskere i bruk.

Prioriteringen bidrar særlig til mål 2 (Porteføljens forskning skal styrke samfunnets evne til å håndtere utfordringer og bidra til nødvendig omstilling og utvikling på porteføljens ansvarsområder) og mål 3 (Kunnskap, funn og resultater fra porteføljen skal deles og tas i bruk).

Kunnskapen som utvikles gjennom porteføljens forskning skal gjøres tilgjengelig og tas i bruk. Kunnskapsbasert utvikling i samfunn og sektorer, samt utnyttelse av forskning og innovasjon, forutsetter deling av kompetanse og kunnskap mellom forskere og samfunnsaktører som har nytte av forskningen. Porteføljestyret vil derfor prioritere dialog, samarbeid, medvirkning og kunnskapsdeling, slik at forskning og forskningsbasert innovasjon møter samfunnets kunnskapsbehov og bidrar til gjensidig kompetansebygging.

Tiltak:

- Fremme og etterspørre relevans for politikkutvikling og yrkespraksis, offentlig sektor, sivilsamfunn og andre samfunnsområder som har nytte av porteføljens forskning.
- Fremme dialog og samarbeid mellom forskere og samfunnsaktører som har nytte av porteføljens forskning.
- Fremme kompetansebygging, forskning og forskningsbasert innovasjon i offentlig sektor og hos andre samfunnsaktører.
- Stimulere til sektorovergrepene og tverrsektorielle samarbeid.

Prioritering 6: Porteføljestyret vil fremme internasjonalt forskningssamarbeid.

Prioriteringen bidrar særlig til mål 1 (Porteføljen skal bidra til fornyelse og høy kvalitet i forskningen for et bærekraftig velferds- og kunnskapssamfunn) og mål 3 (Kunnskap, funn og resultater fra porteføljen skal deles og tas i bruk).

Porteføljestyret skal arbeide for å styrke samspillet mellom det nasjonale og internasjonale forskningssystemet, og sikre at norske forskere samarbeider internasjonalt og deltar på internasjonale konkurransearenaer. Internasjonalt samarbeid bidrar til å heve kvaliteten på norsk forskning, fremmer deling av kunnskap og kompetanse på tvers av landegrensene, bringer nye perspektiver til norsk forskning, samt muliggjør komparativ forskning og forskning om overnasjonale forhold av betydning for det norske velferdssamfunnets bærekraft.

Tiltak:

- Fremme internasjonalt forskningssamarbeid på tematiske områder der dette kan bidra til nødvendig kvalitets-, kompetanse- og kapasitetsutvikling.
- Delta i internasjonale utlysninger av strategisk interesse.
- Sikre samspill mellom nasjonal og internasjonal finansiering, og vurdere innhold og tidspunkt i utlysninger i lys av internasjonale utlysninger, spesielt Horisont Europa og EØS-midlene.
- Fremme internasjonalt samarbeid gjennom partnerskap i EUs rammeprogram.
- Følge utviklingen i EUs rammeprogram og gi råd om innretningen av neste rammeprogram.

Sak S 07/25

Årsrapport 2024 – Styrets beretning og Vurdering av framtidsutsikter

Til Styret	Ansvarlig Direktør Jesper W. Simonsen	Saksbehandler Knut van der Wel	Vedlegg 1. Diskusjonsgrunnlag for til Styrets beretning og Vurdering av framtidsutsikter
Fra Administrerende direktør			

DRØFTINGSSAK

Forslag til vedtak

Årsrapportens del I Styrets beretning og del V Vurdering av framtidsutsikter bearbeides videre av administrasjonen med utgangspunkt i de kommentarene til diskusjonsgrunnlaget som kom fram i møtet.

Ny versjon legges fram som del av behandlingen av Forskningsrådets årsrapport på neste møte.

Kort bakgrunn

Forskningsrådets årsrapport er den formelle tilbakemeldingen fra Styret til myndighetene om oppnåelse av målene som er satt for Forskningsrådet og om oppfølging av tildelinger og føringer i tildelingsbrevene fra departementene.. Forskningsrådets følger krav for årsrapportering for underliggende statlige virksomheter satt av Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) og utdypet i vedlegg til KDs tildelingsbrev. Rapporten skal ha følgende struktur:

- Del I. Styrets beretning
- Del II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall
- Del III. Årets aktiviteter og resultater
- Del IV. Styring og kontroll av virksomheten
- Del V. Vurdering av framtidsutsikter
- Del VI. Årsregnskap

Styret skal i styremøtet 13.mars godkjenne hele rapporten, men har et særlig ansvar for bidrag til utforming av Del I Styrets beretning og Del V Vurdering av framtidsutsikter. Derfor legges disse delene fram til en forberedende drøfting i dette møtet.

I tillegg til overordnet årsrapport sendes det årsrapport til hvert departement. Disse er vedlegg til overordnet årsrapport og godkjennes av administrasjonen.

Hvorfor saken fremmes til dette møtet

I tråd med styrets kommentarer til arbeidet med årsrapporten for 2023, fremlegges et diskusjonsgrunnlag for utforming av Styrets beretning (del I) og Vurdering av framtidsutsikter (del V) før de øvrige delene av årsrapporten for 2024 er utarbeidet, slik at styret gis bedre mulighet til å reflektere over hvilke saker og vurderinger som bør komme fram i disse delene av årsrapporten.

Saken fremmes i form av momenter som kan inngå eller tas ut av den endelige versjonen. Styret inviteres til å vurdere de ulike momentene, og eventuelt foreslå andre. Den endelige versjonen vil bearbeides til løpende tekst.

Saken behandles i dette møtet slik at kommenterer kan innarbeidet til neste styremøte den 13. mars 2025, der overordnet årsrapport 2024 i sin helhet legges fram for vedtak.

Hovedpunkter

Del I Styrets beretning

Styrets beretning skal gi en kort, overordnet vurdering av de viktigste prioriteringene det siste året, og kommentere på de samlede resultatene og på måloppnåelsen, samt sentrale forhold (interne og eksterne) som har påvirket disse. Styrets beretning skal være en selvstendig del og ikke et rent sammendrag av årsrapporten.

Delene av årsrapporten som redegjør for måloppnåelsen på de fem målene for Forskningsrådet vil først bli lagt fram for styret i neste møte, og er dermed ikke reflektert i vedlagte diskusjonsgrunnlag. Styret oppfordres derfor til å ta utgangspunkt i sakene styret har hatt befattning med og vært spesielt opptatt av i 2024.

Diskusjonsgrunnlaget består av forslag til punkter som en overordnet vurdering av de viktigste prioriteringene og resultatene i 2024 kan bygge på. Punktene er organisert under tentative overskrifter. Styret inviteres til å diskutere om det er punkter som bør strykes, viktige temaer som ikke er berørt eller vurderinger som bør justeres eller legges til, og om punktene samlet sett gir et bilde av Forskningsrådets virksomhet i 2024 i overensstemmelse med styrets oppfatning.

I malen fra DFØ settes det ikke formelle krav til innholdet i Styrets beretning. Mange opplysninger som normalt tas med i denne type beretninger, som likestilling, ytre miljø og arbeidsmiljø er ikke omtalt i her, siden dette blir redegjort for i andre deler av årsrapporten.

Del V Vurdering av framtidssutsikter

Styret skal her gi en kort vurdering av framtidssutsikter og omtale av forhold som kan påvirke Forskningsrådets måloppnåelse og virksomhet fremover. Vurderingene er i all hovedsak knyttet til Forskningsrådets ansvarsområde, men kan også relatere til et bredere forsknings- og innovasjonspolitisk bakteppe.

Punktene i vedlagte diskusjonsgrunnlag bygger i stor grad på analysene som ble gjort i forbindelse med Budsjettforslag 2026 som styret behandlet i oktober. Punktene er også organisert under de samme overskriftene som i budsjettforslaget. Selv om en god sammenheng mellom budsjettforslaget og årsrapporten generelt vil styrke tilliten til Forskningsrådets råd over tid, skal *Vurdering av framtidssutsikter* primært handle om interne og eksterne forhold som ikke er knyttet til bevilgninger. Styret inviteres derfor til å vurdere om det er punkter som i denne sammenhengen bør strykes, justeres eller legges til, og om vurderingene samlet sett gir et riktig uttrykk for styrets oppfatning av framtidssutsiktene.

Forberedelse / prosess

Saken er forberedt i administrasjonen med utgangspunkt i krav om årsrapportering fastsatt av Direktoratet for økonomistyring og regjeringens mål for Forskningsrådet og Kunnskapsdepartementets tildelingsbrev for 2024.

Videre saksgang

Administrasjonen bearbeider forslag til Styrets beretning og Vurdering av framtidssutsikter, og forslag til endelig versjon legges frem for styret som del av behandlingen av overordnet årsrapport 2024 den 13. mars 2025.

Saksfremlegg
Styremøte 1/25

Sak S 07/25

Årsrapport 2024 – Styrets beretning og Vurdering av
framtidssutsikter

Diskusjonsgrunnlag Årsrapport 2024 – Styrets beretning og Vurdering av framtidsutsikter

Styrets beretning

Føring for dette avsnittet gitt i vedlegg til KDs tildelingsbrev:

Lesere av årsrapporten skal raskt kunne sette seg inn i hva styret mener er av vesentlig betydning og som styret ønsker å fremheve. Styret skal her gi en overordnet fremstilling av de viktigste prioriteringene det siste året. Styret bør kommentere på de samlede resultatene og på måloppnåelsen – både det som er bra og det som er mindre bra – og sentrale forhold (interne og eksterne) som har påvirket disse. Styrets beretning bør fremstå som en selvstendig del og ikke som et rent sammendrag av årsrapporten.

Innledning

- Forskning og innovasjon blir stadig viktigere for å kunne møte de store samfunnsutfordringene og å skape bærekraftig vekst og velferd. I 2024 har styrets arbeid vært preget av en alvorlig geopolitisk situasjon og rask teknologisk utvikling. Videreutviklingen av et velfungerende forskningssystem, dimensjonert og innrettet både for utfordringer og muligheter, er avgjørende for at forskningen skal kunne oppfylle sitt samfunnsoppdrag også fremover.
- Forskningens plass i totalforsvaret har hatt særlig oppmerksomhet i året som har gått. Forskningsrådet har bidratt med kunnskapsgrunnlag og råd, sammen med NSM og FFI, om hvordan Norge kan utvikle et helhetlig forskningssystem for sivil og militær forskning. KI og kvanteteknologi er eksempler på teknologier med stort flerbrukspotensiale, der forskning, kompetanseutvikling, kapasitet og infrastruktur for både sivile og militære formål må sees i sammenheng.
- Et velfungerende forskningssystem er avgjørende også for å kunne utnytte mulighetene for verdiskaping og vekst som ligger i internasjonalt konkurransedyktige grunnforskningsmiljøer og utviklingen av ny teknologi. Forskningsrådet ga i 2024 innspill til regjeringens arbeid med stortingsmeldingen om forskningssystemet. I 2024 har det også blitt arbeidet mye med systembyggende tiltak knyttet til regjeringens KI-satsing og utredning av behovet for tungregnekapasitet. Forskningsrådet har gjennom råd og tildelinger også bidratt til at norske forsknings- og innovasjonsmiljøer har tilgang til norske og internasjonale infrastrukturer i verdensklasse.
- En vesentlig forutsetning for å opprettholde og styrke norsk konkurransekraft, er at Norge satser tilstrekkelig på forskning og forskningsbasert innovasjon. Det gjelder spesielt den langsiktige, grunnleggende forskningen, men også næringslivets egne FoU-investeringer. Forskningsrådet har i 2024 bidratt til norsk konkurransekraft ved å styrke kvaliteten i forskningen, stimulere til økt FoU-aktivitet i næringslivet og bidra til tverrsektorielt samarbeid om samfunnsutfordringene.

Ett koordinert forskningssystem gir økt kapasitet

- I mai leverte styret sitt innspill til stortingsmeldingen om forskningssystemet, med en rekke anbefalinger for fremtidens forskningssystem. Styret la blant annet vekt på behovet for en helhetlig tilnærming i forskningspolitikken og samarbeid på regjerings- og departementsnivå og forvaltning for øvrig. Styret mener i tillegg det er behov for økt samspill mellom forsknings- og innovasjonspolitikken og andre tilgrensende politikkområder, bredere involvering av aktører og

mer bruk av forskning, og at det er nødvendig å tilrettelegge for banebrytende forskning for å lykkes med omstillingen.

- Åpen forskning er en avgjørende del av den norske totalberedskapen, også når det gjelder å understøtte militær forskningsinnsats. I juni leverte Forskningsrådet, NSM og FFI fire anbefalinger for et helhetlig forskningssystem til Kunnskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet. Sivile forskningsmiljøer må i større grad tas i bruk innenfor forsvar, sikkerhet og beredskap. Et element i dette er opprettelsen av en ny portefølje i Forskningsrådet for å styrke forskning relevant for forsvar, sikkerhet og beredskap. Forskningsrådet har i høst gjennomført dialogmøter med forskningsmiljøene for å få innspill til arbeidet med en slik portefølje, og foreslått å prioritere satsingen i FoU-budsjettet for 2026.
- Forskningsrådet arbeider også med andre sider ved det å styrke forskningens bidrag til totalberedskapen. Det gjelder mangeårig investering i samfunnsberedskap, men også å styrke forskningens evne til å motstå sammensatte trusler, som generell oppmerksomhet om forskningssikkerhet og utvikling av kunnskapsgrunnet for vurdering av sensitive teknologier (KVASt) – det siste et oppdrag fra KD og FD som utføres sammen med NSM og FFI.
- Nasjonal forskningsinfrastruktur som evner å betjene behovene i hele forskningssystemet, er helt sentralt for forskningens bidrag i samfunnsutvikling og sikkerhet. Norsk veikart for forskningsinfrastruktur, som Forskningsrådet har ansvar for å utarbeide, gir oversikt over behovene for fremtidige investeringer i infrastruktur, og er grunnlag for tildelinger av infrastrukturprosjekter. En slik tildeling av 1,3 milliarder kroner til forskningsinfrastruktur ble gjennomført i 2024, og vil styrke norsk forskning og innovasjon i mange år framover.
- De siste årene har generativ kunstig intelligens (KI) bidratt til en enorm økning i behovet for tungregnekraft. Forskningsrådet foreslo i høst en kraftig opptrapping i investeringene i tungregneressurser i en rapport til Kunnskapsdepartementet. Regjeringen ba deretter Forskningsrådet gjennomføre en konseptvalgutredning, som ble levert i januar 2025. Der gir Forskningsrådet råd om hvordan Norge bør investere 3,4 milliarder kroner i infrastruktur for tungregning over en femårsperiode.

Kraft, fart og retning for å møte samfunnsutfordringene og sikre forskning av høy kvalitet

- *Kunnskapssamfunnet i tidsklemme* var temaet for Forskningsrådets nye dialogarena om forskningens rolle i samfunnsutviklingen, Forskningssamtalen. Temaet henspiller på at forskning og innovasjon er avgjørende for å finne gode løsninger og utnytte muligheter i dagens komplekse og alvorlige utfordringsbilde – og at det haster. Norge trenger mer kraft, fart og retning i arbeidet med å sikre kvalitet i forskning og evne til å løse samfunnsutfordringene.
- Forskningsrådets nye strategi ble vedtatt våren 2024. Den gir retning for hvordan Forskningsrådet skal realisere målene som er satt for norsk forskning og Forskningsrådet, og skape gode koblinger og godt samvirke på tvers av samfunnssektorer, forskningssystemet og faggrenser, og bidra til at forskning kommer i bruk i hele landet.
- Nye porteføljestyrer i Forskningsrådet startet sin fireårige oppnevningsperiode ved nyttår. Porteføljestyrene har en viktig strategisk betydning og rolle i Forskningsrådet for å sette retning for Forskningsrådets innsats og rådgivning til myndighetene. Det har gjennom hele 2024 vært jobbet godt med nye porteføljeplaner, og dette arbeidet vil fortsette i mange porteføljestyrer også i 2025.

Virkemidler som løfter norsk forskning og innovasjon

- En verden i rask endring krever også at Forskningsrådet kontinuerlig justerer og tilpasser sine virkemidler. I høst gjennomførte Forskningsrådet en rekke dialogmøter om fremtidens virkemidler. Der ble representanter for universiteter og høyskoler, forskningsinstitutter, næringsliv og offentlig forvaltning invitert til å vurdere hvilke

justeringer som kreves i Forskningsrådets virkemidler for at disse best kan bidra til å løfte norsk forskning og innovasjon. Utvikling av enda mer treffsikre virkemidler blir viktig for Forskningsrådet framover, også med tanke på omstillingen til mer effektive arbeidsformer.

- Forskningsrådet arbeider for å få fram forskning i verdensklasse, og med stort potensial for å være banebrytende innenfor sitt felt. FRIPRO er et virkemiddel for å løfte fram den banebrytende forskningen, der det tradisjonelt har vært sterk konkurranse om midlene. I 2024 innførte Forskningsrådet løpende søknadsbehandling i FRIPRO og et mål om 25 prosent innvilgelse. Tiltakene har redusert antall søknader, samtidig som kvaliteten på søknadene har gått opp. 21 prosent av de innsendte søknadene ble innvilget. I 2024 har det også blitt arbeidet med nye senterordninger på nærmere avgrensede tematiske områder, noe som bidrar til kvalitet og volum i forskningen.
- En effektiv offentlig sektor er fundamentalt for å sikre et bærekraftig velferdssamfunn også i fremtiden, ikke minst gjelder det kommunale helsetjenester. Forskning spiller en nøkkelrolle i å finne nye, smarte løsninger, evaluere effektiviteten av eksisterende løsninger og tilby kunnskap om hvordan ideer kan skaleres og tilpasses nye kontekster. Forskningsrådet har en viktig rolle i å utvikle virkemidler som bidrar til å utnytte dette potensialet, og å styrke digitalisering, organisering og kompetanseutvikling i offentlig sektor.
- Forskningsrådet har i 2024 nedlagt en stor innsats for å sette i verk regjeringens forskningssatsing på digitalisering, inkludert kunstig intelligens. Gjennom en innovativ utlysningsprosess, med skisser og utstrakt dialog mellom aktørene og Forskningsrådet, har mer enn 600 aktører over hele landet ved inngangen til 2025 funnet sammen i 50 søknader om å bli nasjonalt forskningssenter for kunstig intelligens.
- For å løse komplekse samfunnsutfordringer har regjeringen tatt i bruk målrettede, tverrsektorielle samfunnsoppdrag. På oppdrag fra regjeringen leverte Forskningsrådet i 2024 forslag til hvordan to samfunnsoppdrag kunne gjennomføres i en neste implementeringsfase. Det ene om «Bærekraftig fôr» og det andre om «Å inkludere barn og unge i utdanning, arbeid og samfunnsliv. Forskningsrådet har mobilisert og involvert aktører fra ulike deler av samfunnet i utviklingen av samfunnsoppdragene. Vellykket gjennomføring av disse oppdragene er viktig for at kunnskapen skal bli tatt raskt i bruk.
- Fagevalueringer er et viktig kunnskapsgrunnlag for Forskningsrådets rådgivning og virkemiddelutvikling. I 2024 gjennomførte Forskningsrådet evalueringer av naturvitenskap og biovitenskap. Våren 2025 vil evalueringen av matematikk, IKT og teknologi og evalueringen av medisin og helsefag være ferdig.

Kunnskap raskere i bruk

- Samfunnets evne til å ta kunnskap i bruk er avgjørende for raskt å finne bærekraftige løsninger på de store samfunnsutfordringene. Det er en utfordring at avstanden mellom forskningsmiljøene og dem forskningen er relevant for, ofte er for stor. I sitt innspill til systemmeldingen anbefalte styret flere tiltak for å styrke samhandlingen mellom forskning og andre samfunnssektorer. Forskningsmiljøene må øke sin innsikt i samfunnets kunnskapsbehov, og både offentlig forvaltning og næringslivet må øke sin evne til å delta i utviklingen av og absorbere ny kunnskap. Forskningsrådet arbeider målbevisst med å videreutvikle virkemidler som i enda større grad bidrar til at forskningsbasert kunnskap blir frembragt, spredd, forstått og tatt i bruk der den er relevant.

- Formidling er, ved siden av forskning og undervisning, del av universitetenes samfunnsoppdrag og en viktig forutsetning for at kunnskap kommer raskere i bruk. En fersk undersøkelse fra Forskningsrådet viser at et stort flertall (93 %) av forskere også er positive til å formidle egen forskning. Hovedmotivasjonen for formidlingen er ønsket om at forskningsresultatene tas i bruk (78 %) og å bidra til samfunnsdebatten (71 %). Imidlertid opplever mange forskere hindre for formidlingen, som tidspress, manglende ressurser og at formidling ikke er meritterende. Institusjonene har et viktig ansvar i å legge til rette for forskernes egen formidling.
- Forskningsrådet har et nasjonalt ansvar for forskningsformidling og legger en vesentlig innsats i å skape arenaer for kommunikasjon mellom forskning og samfunnet ellers, blant annet gjennom forskning.no, som gjennom mer en tjue år har etablert seg som en troverdig og mye brukt kilde til forskningsnyheter, og egne arenaer som Forskningsdagene, Forsker Grand Prix og Forsknings samtalen.
- At slike arenaer spiller en viktig rolle i arbeidet for en kunnskapsbasert samfunnsutvikling, er World Economic Forums årlige kartlegging av globale risikoer en påminnelse om. Der rangeres desinformasjon som nummer fire i 2025. I Norge er tilliten til forskning generelt høy. Forskningsrådets befolkningsundersøkelse viser at andelen som sier de har tillit til forskning, ligger på rundt 80 prosent. Samtidig er tilliten lavere på enkelte forskningstemaer, som fornybar energi, klimaendringer, kjønn og likestilling. Det viser at det er grunn til å følge utviklingen også i Norge. Økt interaksjon mellom forskningsmiljøer og samfunnet ellers er en forutsetning for fortsatt høy tillit til forskning.

Organisasjon og økonomi

- Forskningsrådet står fortsatt i en krevende omstillingsprosess etter at utførte årsverk ble redusert med 20 prosent fra 2022 til 2023. I 2024 har oppmerksomheten særlig vært rettet mot å utvikle mer effektive arbeidsformer og en strategisk prioritering av oppgaver for å sikre en bærekraftig arbeidsbelastning for våre medarbeidere. Til tross for denne innsatsen viser tilbakemeldinger fra medarbeiderne at oppgavemengden ennå ikke er fullt ut tilpasset den tilgjengelige ressursrammen, og at det har vært krevende toppe blant annet i arbeidet med søknadsbehandling. Arbeidet med mer effektive arbeidsformer og strategisk prioritering vil derfor fortsette i 2025.
- Fra og med 1. januar 2025 har Forskningsrådet endret finansierings- og regnskapsmodell fra netto- til bruttobudsjettering med tilsagnsfullmakter. Overgangen har vært planlagt i lang tid og det har blitt jobbet med denne gjennom hele 2024. Planleggingen har vært gjennomført med god dialog mellom Forskningsrådet og Kunnskapsdepartementet, samt øvrige departementer som gir tilskudd gjennom Forskningsrådet. Det har vært et krevende arbeid for administrasjonen og det er gjort mye arbeid med systemene for å få alt på plass til 1. januar. Styret har vært løpende informert om status gjennom periodiske rapporteringer.
- Forskningsrådet mottok i 2024 flere nye oppdrag fra departementene. Det viser at departementene opplever Forskningsrådet som et sentralt og kompetent organ for utøvelsen av regjeringens forskningspolitikk. Det setter vi pris på. Øremerkede midler til enkelte av disse oppdragene har gjort det mulig for Forskningsrådet å levere godt, selv i en periode preget av stramme ressurser. Samtidig må man være oppmerksom på at oppdrag med øremerkede midler utfordrer fleksibiliteten i ressursstyringen.
- Forskningsrådet har fortsatt et sårbart omdømme blant sine interessenter etter den negative oppmerksomheten om økonomien i Forskningsrådet i 2022. Samtidig bedrer omdømmet seg hos viktige interessentgrupper og i befolkningen generelt. Søkerne er godt fornøyde med Forskningsrådets tjenester.

- Forskningsrådet har gjennom 2024 ivaretatt alle primæroppgaver, levert godt på samfunnsoppdraget, fulgt opp Langtidsplanen og målene for organisasjonen. Det er styrets vurdering at Forskningsrådet står godt rustet til å løse sitt viktige samfunnsoppdrag også framover.

Vurdering av framtidsutsikter

Føring for dette avsnittet gitt i vedlegg til KDs tildelingsbrev:

Denne delen skal være fremtidsrettet og gi en overordnet omtale av forhold som kan påvirke rådets måloppnåelse og virksomhet fremover. Hva er de største utfordringene Forskningsrådet står overfor? Her tenkes det primært på interne og eksterne forhold som ikke er knyttet til bevilgninger.

Et kunnskapssamfunn for fremtiden

- Regjeringens perspektivmelding fremhever utviklingstrekk som økt geopolitisk spenning og rivalisering, klimaendringer og tap av biologisk mangfold, demografiske endringer, raske og uoversiktlige teknologiske skift, i tillegg til store omstillingsbehov i næringslivet og i offentlig sektor. Utfordringene kjennetegnes av stort alvor og behov for raske løsninger. Samtidig utgjør de muligheter for omstilling, fornyelse og viktige kunnskapsgjennombrudd som også Forskningsrådet kan bidra til at Norge utnytter.
- For å møte utfordringene og utnytte mulighetene på en effektiv og kunnskapsbasert måte, er det viktig at Norge styrker innsatsen på forskning og innovasjon. Det gjelder både den offentlige og den private innsatsen. mener styret at det er nødvendig at Norge øker den offentlige FoU-innsatsen til minst 1,2 prosent av BNP, og at den konkurranseutsatte andelen av denne på sikt utgjør 30 prosent.
- For at de politiske målsettingene for norsk forskning skal kunne realiseres og utfordringer og muligheter møtes på en effektiv og kunnskapsbasert måte, er det avgjørende at investeringene i forskning øker. I sitt innspill til forskningsprioriteringer i statsbudsjettet for 2026 har styret derfor anbefalt at offentlige FoU-investeringer økes til minst 1,2 prosent av BNP over den kommende femårsperioden. For å sikre høy kvalitet i forskningen, strategisk innretning av innsatsen, rask iverksetting av FoU-politiske prioriteringer og mer dynamikk i forskningssystemet, bør Forskningsrådets andel av de offentlige bevilgningene over tid opp på 30 prosent.
- Norge står overfor et nytt trussel- og risikobilde som er sammensatt og griper inn i alle sektorer. Barrierer mellom militær og sivil sektor må bygges ned slik at aktørene finner sammen og drar nytte av hverandre. Forskningsrådet spiller en sentral rolle i dette arbeidet, og er forberedt på å etablere en ny portefølje for forsvar, sikkerhet og beredskap.
- Forskningens funn og resultater må komme raskere til anvendelse i politikk, forvaltning, næringsliv og offentlig sektor. Styret mener det er viktig at forskningssystemet er skalert til å støtte alle samfunnssektorer med nødvendig kompetanse og kapasitet til å møte utfordringene og dra nytte av muligheter som oppstår.

Styrket konkurransekraft og innovasjonsevne

- Perspektivmeldingen peker på at produktiviteten i norsk økonomi må styrkes samtidig som underskuddet på kompetent arbeidskraft må dekkes inn. Dels er det behov for at næringslivets egne investeringer i FoU øker, dels er det behov for å skape bedre samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljøer og næringsliv. En større del av den offentlige FoU-innsatsen må innrettes slik at den utløser en forskningsdrevet omstilling av samfunnet. Langsiktig, grunnleggende forskning er essensielt for å få fram nye idéer og løsninger for næringslivet.
- Samtidig er næringslivets egne FoU-investeringer helt avgjørende for å løfte innovasjonsevnen. Målet er at næringslivet investerer i FoU tilsvarende to prosent av BNP. Opprettelse av flere private forskningsstiftelser, som i Sverige og Danmark

utgjør en vesentlig finansieringskilde for dansk og svensk grunnforskning, kan være en mulig måte å organisere deler av disse investeringene på.

- En stor utfordring for norsk omstillingsevne og konkurransekraft er at norske bedrifter sakker akterut i bruken av KI. Oppskalering av oppstartselskaper er utfordrende og tilgangen på risikokapital er svært begrenset. I tillegg mangler Norge spisskompetanse innenfor fremtidsrettet teknologi. Tilstrekkelig kompetanse kan bli en utfordring fremover.
- Offentlig sektor står allerede i store utfordringer som mangel på arbeidskraft for å møte demografiske endringer. Dette krever omstilling og økt satsing på forskning og innovasjon som kan få fram kunnskap for en god og kostnadseffektiv ivaretagelse av fellesskapets midler og produksjon av tjenester.
- Forskningsrådet bør videreutvikle de næringsrettede arenaene for grønn og digital omstilling og økt sikkerhet. Økt innsats på muliggjørende, digital og industrielle teknologier og på digitalisering, organisering og kompetanseutvikling i offentlig sektor, er viktige elementer for å styrke konkurransekraft og innovasjonsevne.

Miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft

- Menneskelig aktivitet utøver et vesentlig press på biomangfold og nødvendige klima- og økosystemtjenester. Klimatiltak for å realisere det grønne skiftet står for en betydelig del av presset på naturen og arealutviklingen i Norge skjer til dels i strid med de mål og prinsipper Stortinget har fastsatt for å sikre en bærekraftig utvikling. Det trengs et løft til forskning og innovasjon for en helhetlig forvaltning på naturens premisser, forebygging av naturfarer og en mer klimarobust samfunnsutvikling. Ny teknologi og dataverktøy spiller en viktig rolle i dette.
- En sentral utfordring i perspektivmeldingen er kampen om arbeidskraften. Omsorgsoppgavene blir flere, men vi blir ikke flere i yrkesaktiv alder til å utføre dem. For å sikre et godt utdanningssystem, øke deltakelsen i arbeid og samfunnsliv og skape gode og effektive helse- og velferdstjenester som utnytter ny teknologi, er mer forskning avgjørende. Samtidig er det viktig å tilrettelegge og formidle kunnskapen, slik at den kommer raskt i bruk.
- Samfunnets evne til å håndtere akutte hendelser og kriser avhenger også av forskning, som kan gi en bedre risikoforståelse og kunnskap om beredskap og samfunnssikkerheten. Forskningsrådet spiller en viktig rolle i å sikre at Norge har tilstrekkelig kunnskap og kapasitet innenfor dette feltet, og bidra til at forskningen blir tatt i bruk.
- Norge har ambisjoner om å være en global partner i arbeidet med bærekraftmålene. Forskningsgjennombrudd innenfor fornybar energi, teknologiutvikling og helsetjenester vil være viktig for økonomisk og samfunnsmessig utvikling også i lavinntektsland.
- Forskning som har potensiale til raskt å redusere utslipp og som bidrar til bærekraftig forvaltning, er en viktig del av Forskningsrådet arbeid framover.
- Forskningsrådet bør i større grad mobilisere til tverrsektorielt FoU-samarbeid for å redusere ulikhet og utenforskap og videreutvikle velferd, sikkerhet og et bærekraftig klima og miljø. Det er også behov for utstrakt internasjonalt forskningssamarbeid om bærekraftutfordringene.

Høy kvalitet og tilgjengelighet i forskning og høyere utdanning

- Forskningsrådet skal bidra til høy kvalitet i alle deler av forskningen, fra grunnleggende forskning til forskningsdrevet innovasjon. Institusjonenes egen grunnleggende forskning er avgjørende for å få fram radikale idéer. Gjennombrudd som kommer med den grunnleggende forskningen fornyer fagfeltene, utvikler

tverrfaglighet og gjør oss i stand til å møte også framtidige samfunnsutfordringer som vi ikke overskuer i dag.

- Det må tilrettelegges for utvikling av fremragende miljøer som kan samarbeide med ledende forskere internasjonalt og bidra til å øke suksessraten i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon. Det blir en viktig oppgave for Forskningsrådet i 2025 å fremme norske interesser i det neste rammeprogrammet.
- KI fremskynder vitenskapelige funn og analyser, men utfordrer samtidig etablerte normer og verdier som ansvarlighet, åpenhet og menneskelig ansvar i vitenskapelig praksis. Det økende volumet og mangfoldet av data, kombinert med nye og mer avanserte algoritmer, gir store muligheter for forsknings- og innovasjonsmiljøer til å utvikle ny kunnskap, produkter og tjenester. Samtidig skaper KI også behov for betydelig mer tungregnekraft.
- Forskningsrådet bør styrke innsatsen på grunnleggende forskning og stimulere til flere banebrytende forskningsideer. Samtidig er det viktig at tilgangen til forskningsinfrastruktur, tungregnekapasitet og åpne data er på et nivå som ikke hemmer kapasiteten i forskningsmiljøene. Forskningsrådet bør videreutvikle ordninger som fremmer samarbeid og at forskning kommer raskere i bruk.